

Keravalaisten vanhempien näkemyksiä
avointen varhaiskasvatuspalvelujen
kattavuudesta

Sosiaalialan koulutusohjelma,
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
9.4.2009

Maaria Poukka
Liisa Schneider

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Sosiaaliala	Sosionomi (AMK)	
Tekijä/Tekijät		
Poukka, Maaria ja Schneider, Liisa		
Työn nimi		
Keravalaisten vanhempien näkemyksiä avointen varhaiskasvatuspalvelujen kattavuudesta		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2009	35 + 2 liitettä
TIIVISTELMÄ		
<p>Teimme opinnäytetyömme Keravan kaupungille osana ARVO-hanketta. Se on Länsi- ja Keski-Uudellamaalla toteutettava hanke, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset jatkuvalla lapsuuden hyvinvoinnin kehittämistoiminnalle. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, ovatko Keravan avoimen varhaiskasvatuksen tarjoamat palvelut käyttäjien tarpeita vastaavat. Työssämme on mukana kaikki kolme palvelunjärjestäjää ja näkökulmamme on vertaileva. Kerava luottaa eri tahojen verkostoitumisen luovan edellytykset monipuoliselle palvelutarjonnalle. Aihetta on tärkeä tutkia, koska päivähoitolaki elää muutoksen aikaa ja sitä ollaan kehittämässä avoimia varhaiskasvatuspalveluja painottavaan suuntaan. Avoimia palveluja ollaan lisäämässä ja monipuolistamassa kysynnän kasvaessa.</p> <p>Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla. Haastatteluun osallistui 18 vastaajaa. Vastaajat olivat Mannerheimin lastensuojeluliiton, Keravan seurakunnan sekä Keravan kaupungin järjestämien palvelujen asiakkaita. Analyysimenetelmänä käytettiin teemoittelua.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset osoittivat asiakkaiden olevan pääosin tyytyväisiä järjestettyyn avoimeen varhaiskasvatustoimintaan, eikä suuria eroja eri palvelunjärjestäjien asiakkaiden vastauksissa ilmennyt. Vastauksista nousi esiin toive monipuolisemmasta palvelutarjonnasta. Järjestetyn toiminnan ajankohtaan oltiin osin tyytyväisiä, mutta iltapäivätoimintaa kaivattiin enemmän. Seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaat näkivät vertaistuen merkityksen tärkeämpänä, kaupungin asiakkaat taas kaipasivat enemmän ammatillista tukea. Kaikki vastaajat kokivat avoimet varhaiskasvatuspalvelut tärkeänä tukena lasten kanssa kotona jaksamiselle. Tiedottaminen avoimista varhaiskasvatuspalveluista ei ole tarpeeksi kattavaa ja selkeää tällä hetkellä.</p> <p>Saatujen tulosten pohjalta organisaatiot saavat kehittämis- ja parannusehdotuksia toimintaansa niin, että se vastaa paremmin asiakkaiden toiveita ja tarpeita. Verkostoitumisen kehittämisen tärkeys tulee tuloksissa esiin. Toivomme, että saatuja tuloksia hyödynnettäisiin palveluja kehitettäessä.</p>		
Avainsanat		
avoin varhaiskasvatus, verkostoituminen, osallistaminen		

Degree Programme in		Degree	
Social Services		Bachelor of Social Services	
Author/Authors			
Poukka, Maaria and Schneider Liisa			
Title			
Parents' Views of Open Services within Early Childhood Education in Kerava			
Type of Work	Date	Pages	
Final project	Spring 2009	35 + 2 appendices	
<p>ABSTRACT</p> <p>We conducted our final project as part of the ARVO project. It is a development project, which is conducted in West and Middle Uusimaa. Its purpose is to create possibilities to a continual development of children's welfare. The purpose of our study was to find out, if the open early childhood education services satisfied the users' needs. The point of view was the success of networking between different service providers. The town of Kerava sees that networking enables diverse services to be provided. It is important to study this topic because the day care law is changing. In the future open services within early childhood education are made more diverse. The need for the services is growing. Participation of the clients is important.</p> <p>The final project was qualitative. The method comprised half structured interviews. We interviewed 18 clients. The respondents were the clients of Mannerheimin lastensuojeluliitto, the Parish of Kerava and The town of Kerava. The method of analysis was thematising.</p> <p>The results showed that the clients were mainly satisfied with the open services within early childhood education. They were also satisfied with the timing of services. The respondents wished for more services in the afternoon. They wished for more diverse services. They felt that peer support was more important than support from professionals. All the respondents felt that the open early childhood education services were a big support for managing family life with children at home. There was not enough information about the early childhood education services and the information is not clear enough.</p> <p>We hope that the results give organisations information that they can use when developing their services and information so that the clients can be more satisfied. In the future they can make the services even better in order to satisfy needs of clients. We found out that the development of networking was important.</p>			
Keywords			
early childhood education, networking, participation			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	ARVO-HANKE	3
3	TYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	4
4	VERKOSTOITUMINEN	5
4.1	Verkostoitumisen edut	6
4.2	Viralliset ja epäviralliset verkostot	7
4.3	Asiantuntijaverkostot	7
4.4	Verkostoitumisen haaste johtamiselle	8
4.5	Verkostoitumisen ongelmia	9
4.6	Sosiaalinen pääoma	9
5	SOSIAALIPEDAGOGIIKKA	10
5.1	Syrjäytymisen ehkäisy	10
5.2	Osallistaminen	11
5.2.1	Sosiokulttuurinen innostaminen	11
6	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	13
6.1	Aikaisempi tutkimus avoimista varhaiskasvatuspalveluista	14
7	VARHAISKASVATUS KERAVALLA	15
7.1	Varhaiskasvatuspalvelut Keravan kaupungissa	16
8	AVOIN VARHAISKASVATUS	17
8.1	Avoim varhaiskasvatus Keravalla	18
8.2	Keravan kaupungin tarjoamat avoimet varhaiskasvatuspalvelut	19
8.3	Mannerheimin lastensuojeluliitto	20
8.3.1	Keravan paikallisyhdistys	21
8.4	Seurakunta	21
9	ESISELVITYKSEN TOTEUTUS	22
9.1	Aineiston analyysi	24
9.2	Tutkimuksen eettisyys	25
10	TUTKIMUSTULOKSET	26
10.1	Palvelujen käyttäminen	26
10.2	Tuen saamisen kokemus ja tarve	27
10.3	Toimintaan vaikuttamisen mahdollisuus	27
10.4	Tiedon saanti	28
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
12	OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI	32
13	POHDINTA	33
	LÄHTEET	36

LIITTEET Haastattelukysymykset
Tutkimuslupahakemus

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on esiselvitys Keravan kaupungin avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Kerava on pieni, mutta kasvava kaupunki pääkaupunkiseudun tuntumassa. Se on lapsiperheitä houkutteleva kaupunki, jonka johdosta päivähoitopaikkojen kysyntä on lisääntymässä. Keravalla tarjotaan laajaa avointa varhaiskasvatustoimintaa perhekahviloineen, leikkipuistoineen ja toimintakeskuksineen kotona olevien perheiden arjen tueksi. Avoimen varhaiskasvatuksen palveluja Keravalla järjestävät kaupunki, seurakunta sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Tarkastelemme opinnäytetyömme aihetta vanhempien kokemusten kautta. Tavoitteenamme on selvittää, mitä asiakkaat odottavat avoimilta varhaiskasvatuspalveluilta. Keravan kaupungissa verkostoituminen varhaiskasvatuksen eri toimijoiden välillä on nähty hyvin tärkeänä. Verkostoitumisen tarkoituksena on parantaa palvelujen kattavuutta ja monipuolisuutta ja tarjota sen myötä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaavia avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Vanhempien kokemusten kautta saamme selville eri palvelunjärjestäjien verkostoitumisen onnistumisen.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, ovatko Keravan avoimet varhaiskasvatuspalvelut asiakkaiden tarpeita vastaavia. Saamme arvokasta tietoa siitä, luoko verkostotyö asiakkaita tyydyttäviä avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Tarkastelun kohteena on myös se, kokevatko asiakkaat avointen varhaiskasvatuspalveluiden tukevan elämäntilanteessa, jossa lapset ovat pieniä. Opinnäytetyömme näkökulma on vertaileva. Haastattelimme kolmen eri palvelunjärjestäjän asiakkaita, jotta pystymme vertailemaan heidän vastauksiaan. Näin saamme myös tärkeää kokonaiskuvaa palveluiden kattavuudesta ja tarpeellisuudesta sekä eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä. Haastattelumuotona käytimme puolistrukturoitua haastattelua.

Opinnäytetyömme idea lähti työelämästä. Hallitusohjelman mukaan päivähoitolakia ollaan uudistamassa siihen suuntaan, että perheille tulisi luoda lisää mahdollisuuksia valita lapsilleen sopivin hoitomuoto. Keravan kaupungissa lapsiperheiden määrä on kasvussa, mikä taas johtaa päivähoitopaikkojen kysynnän lisääntymiseen. Keravan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa avoin varhaiskasvatus on tärkeässä osassa, ja

sen merkitystä painotetaan entisestään. On erittäin ajankohtaista kartoittaa kaupungin lapsiperheiden näkemyksiä ja toiveita avointen varhaiskasvatuspalvelujen kohdalla.

Haastattelimme yhteensä 18 avoimen varhaiskasvatuspalvelun asiakasta. Haastateltavat ovat kolmen eri palvelunjärjestäjän asiakkaita, jokaisesta kuusi vastaajaa. Käytimme apuna nauhuria, ja litteroimme vastaukset haastattelujen jälkeen. Analyysimenetelmänä käytimme määrällistä tekstianalyysia.

Opinnäytetyömme on osa Lapsuuden arvokas arki –ARVO – hanketta. Hankkeen tarkoituksena on muodostaa Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö, jonka tarkoituksena on luoda edellytykset jatkuvalla lapsuuden hyvinvoinnin kehittämistoiminnalle. Sen lähtökohtana on ajatus lapsiperheille suunnatun toiminnan ja palveluiden kokonaisvaltaisuudesta. Länsi- ja Keski-Uudenmaan lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö pohjaa toiminta-ajatuksensa siihen, että lapsen, nuoren ja perheen tarpeet ovat palvelujen kehittämistyön keskiössä. Hankkeen yhtenä tavoitteena on, että palvelujärjestelmä rakennetaan vastaamaan näihin tarpeisiin eri toimijoiden yhteistyönä ja uudennlaisin lähestymistavoin.

2 ARVO-HANKE

Lapsuuden arvokas arki –ARVO -hankkeessa on aloitettu vuonna 2007 Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö – hanke. Sen tarkoituksena on luoda edellytykset jatkuvalla lapsuuden hyvinvoinnin kehittämistoiminnalle, jonka lähtökohtana on ajatus lapsiperheille suunnatun toiminnan ja palveluiden kokonaisvaltaisuudesta. Länsi- ja Keski-Uudenmaan lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö pohjaa toiminta-ajatuksensa siihen, että lapsen, nuoren ja perheen tarpeet ovat palvelujen kehittämistyön keskiössä. Palvelujärjestelmä rakennetaan vastaamaan näihin tarpeisiin eri toimijoiden yhteistyönä ja uudenlaisin lähestymistavoin. Lapsen ja nuoren tarpeisiin tulee saada apua ja tukea yhtenäisellä prosessilla siten, että turhia päällekkäisyyksiä, palveluaukkoja tai ristiriitaisuuksia palveluissa vältetään. Vaikka palvelujen tuottajat ja toimijat ovat eri hallintoyksiköistä ja eri alan ammattilaisia, palvelut tuotetaan yhteisissä verkostoprosesseissa. (Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö - ARVO 2008.)

Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö -hanke määrittelee ensin kehittämistyön tavoitteet ja sisällöt, organisoii sekä luo valmiudet ja rakenteet, joihin pohjaten toteutetaan pysyvä lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö vuonna 2009. Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikön toiminnan tavoitteena on hyvän lapsuuden turvaaminen yhdessä lasten ja perheiden sekä keskeisten palvelujen järjestäjien kanssa. Kehittämissyksikkö selvittää ja määrittelee yhdessä lasten, perheiden ja asiantuntijoiden kanssa lapsuuden hyvinvointia tukevat ja kuvaavat tekijät, joiden pohjalta yhteisen kehittämistyön tavoitteet ja sisällöt rakentuvat. (Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö - ARVO 2008.)

Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikön kolmeksi tavoitteeksi muodostui pysyvän lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikön luominen Länsi- ja Keski-Uudellemaalle, asiasisältöjen ja toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja kehittäminen ja kehittämissyksikön toimiminen alueensa koulutustarpeiden tunnistajana, välittäjänä ja henkilöstön vahvistajana ja lisääjänä. Toinen tavoite, sisältöjen ja toimintatapojen yhdenmukaistaminen, pitää sisällään ammattirajat ylittävän yhteistyön, lasten ja nuorten psykososiaalisten palveluiden kehittämisen, osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden kehittämisen, verkostomaisen työskentelytavan vahvistamisen kunnan sisäisessä yhteistyössä, verkostomaisen työskentelytavan vahvistamisen kuntien välisessä

yhteistyössä, eli kumppanuusajattelu sekä käsitteiden yhdenmukaistamisen. (Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö - ARVO 2008.)

Visiona lopputuloksesta kehittämissyksiköllä on sen muodostuminen verkostoksi, johon kuuluvat Länsi- ja Keski-Uudenmaan kunnat, sosiaalialan osaamiskeskus, tutkimus- ja oppilaitokset, laajat kehittämishankkeet, kolmas sektori sekä yksityiset palvelujen tuottajat. Kehittämissyksikkö muodostaa laajan verkoston, ja siinä osallisena olevat tahot ovat sitoutuneet kehittämissyksikön toimintaan. Kehittämissyksikön toiminta pitää huolen siitä, että hyvinvointia edistävät ja lisäävät palvelut tuotetaan mahdollisimman asiakaslähtöisesti, osallistavasti, vaikuttavasti ja tarkoituksenmukaisesti. (Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö - ARVO 2008.)

3 TYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

Varhaiskasvatuspalvelut elävät muutoksen aikaa. Päivähoitolakia ollaan uudistamassa ja vanhempien vapautta valita lapselle ja perheelle sopivin hoitomuoto korostetaan (Keravan kaupunki 2008). Keravan kaupunki tarjoaa monipuolisesti avointa varhaiskasvatustoimintaa. Tämä mahdollistuu osittain siksi, että toimijoita on useita; kaupunki, seurakunta sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto. Eri tahojen yhteistyön ja verkostoitumisen merkitys on korostunut palveluiden laadun kehittämisen myötä.

Avointen varhaiskasvatuspalveluiden merkitys on suuri syrjäytymisen ennalta ehkäisyn, yhteisöllisyyden ja osallistamisen kannalta. Ihmisen päästessä toteuttamaan itseään ja osalliseksi itselle mieluisaan toimintaan, hän saa onnistumisen kokemuksia, kokee voimaantumisen tunnetta ja vahvistuu. Yhteisöllisyydellä on suuri merkitys ihmisen persoonallisuuden ja identiteetin kehittämisessä. (Hämäläinen 1999: 59-64.)

Työmme tavoitteena on kartoittaa Keravan kaupungissa järjestettävien avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarkoituksenmukaisuus ja kattavuus. Pyrimme selvittämään, onko tämän hetkinen palvelutarjonta asiakkaiden tarpeita vastaava. Näkökulmamme opinnäytetyössä on vertaileva. Kartoitamme kaikkien kolmen eri palvelunjärjestäjän asiakkaiden näkemyksiä avoimista varhaiskasvatuspalveluista Keravan kaupungissa.

Lähestymme aihetta verkostoitumisen sekä sosiaalipedagogiikan näkökulmasta. Verkostoituminen tulee esiin ennen kaikkea eri toimijoiden välisen yhteistyön tärkeytenä. Keravan kaupungissa Ahjon alueella järjestetään avointen varhaiskasvatuspalveluiden eri toimijoiden kesken yhteisiä verkostopalavereita parantaakseen näiden yhteistyötä. Verkostoitumisen näkökulma on keskeinen myös yksilön hyvinvoinnin kannalta. Verkostot edistävät terveyttä ja vahvistavat osaltaan yhteisöllisyyttä. (Silvennoinen 2008: 7-9.)

Valitsimme sosiaalipedagogiikan osallistamisen ja innostamisen työhömme toiseksi teoriaksi, koska uskomme avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarjoavan asiakkaille tukea, vahvistamista ja sosiaalisia kontakteja. Vanhemmat väsyvät helposti hoitaessaan lapsiaan kotona, jos auttavia verkostoja ei ole. Sosiaalipedagogiikan tavoitteena on ihmisen ja yksilön syrjäytymisen ennaltaehkäisy (Ranne 2002: 105). Se pyrkii vaikuttamaan ihmisryhmiin, joilla ongelmat eivät ole päässeet vielä edes syntymään (Hämäläinen 1999: 75). Koska ihminen on yhteisöllinen ja olemassa ainoastaan toisia varten hän tarvitsee sosiaalisia kontakteja (Kurki 2002: 96-97). On tärkeää, että kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat tapaavat vertaisiaan.

4 VERKOSTOITUMINEN

Elämme maailmassa, jossa toisten antama tuki ja tieto ovat suuressa roolissa. Jokaisessa päivässämme on yhä enemmän asiaa ja tietoa, eikä tällainen infon määrä ole kenenkään yksittäisen ihmisen hallinnassa. Saatavillamme on loputon määrä tietoa, puhutaan jopa infoähkystä. Ihminen ei pysty kantamaan ja säilömään loputtomasti tietoa. Huomiokykymme on hyvin rajallinen, pystymme vastaanottamaan ja käsittelemään sitä ainoastaan rajallisen määrän. Saavuttaaksemme ja säilöäksemme tärkeät ja olennaiset asiat muistimme keskitämme huomiomme tiettyyn asiaan, ja suljemme samalla epäolennaisemmat asiat havaintojemme ulkopuolelle. Infotulvan ollessa suuri saatamme jättää tärkeät asiat sivuun kiinnittää huomiomme epäolennaisiin asioihin. Verkostoon turvautuminen auttaa usein löytämään olennaiset näkökulmat ja tiedot. Olemme entistä riippuvaisempia toisistamme. (Silvennoinen 2008: 5-50.)

Verkostoituminen on tänä päivänä hyvin tärkeä taito niin työelämässä kuin yksityiselämässäkkin. Sen tavoitteena on Pohjolan (1999: 110.) mukaan ammatillisen

työn vahvistaminen yhdistämällä monenlaista asiantuntijuutta. Yhtä lailla pyrkimyksenä on asiakaspalvelun laadun parantaminen tuomalla toimintaan eri ammattien ja organisaatioiden osaamista. Ihmisten kouluttautuessa ja erikoistuessa yhä spesifimmin, he tarvitsevat yhä enemmän osaamista ja apua ympäristöstään. Ihmiset hankkivat entistä syvällisempää erikoisosaamista eri aloilla, jolloin ongelmaksi helposti muodostuu kokonaisuuksien ymmärtäminen yksittäisen ihmisen kohdalla. (Silvennoinen 2008: 5-9.)

Kun ihmiset erikoistuvat hoitamaan entistä monimutkaisempia ja eriytyneempiä tehtäviä, he tarvitsevat hyvin monenlaista tietoa ja tukea toimintaympäristöstään. Viestintä- ja yhteistyötaidot sekä oma-aloitteellisuus ovatkin nousseet työelämässä tärkeiksi osaamistekijöiksi. Verkostosuhteet edellyttävät myös luottamusta kaikkien toimijoiden kesken. (Silvennoinen 2008: 5-9.)

4.1 Verkostoitumisen edut

Verkostojen rakentamisessa ja olemassa olossa on paljon etuja. Ensinnäkin ne mahdollistavat uuden tiedon hankkimisen ja uusien tietoväylien rakentamisen ja hyödyntämisen. Haasteellisissa tilanteissa tarvitaan monenlaista tietoa asian ratkaisemiseksi. Jo valmiiksi laaja verkosto auttaa hankkimaan tietoa myös muilla aloilla toimivilta ihmisiltä. Omaan verkostoomme kuuluva henkilö tai joku hänen verkostonsa ihmisistä voi auttaa löytämään uusia informaation hankintaväyliä. Tietolähteenä ei kannata sivuuttaa ketään. Jos uskaltaa avata silmänsä ja avartaa ajatteluaan, saattaa kohdata yllättäviä ideoita omaavia ihmisiä. (Silvennoinen 2008: 48-72.)

Verkostoissa vaikuttamiseen ei yleensä käytetä minkäänlaista valtaa, vaan vaikutusvalta perustuu muihin tekijöihin. Ihmisen toiminta on hyvin inhimillistä; mielellään toimitaan sellaisten ihmisten kanssa, jotka osaavat ottaa huomioon toisten toiveet ja tarpeet ja osaavat vastata niihin. Hyvän maineen omaavaan henkilöön luotetaan ja hänen kanssaan pyritään tekemään yhteistyötä. Se tuo lisäarvoa verkostosuhteisiin ja auttaa löytämään luomaan uusia tietolähteitä. Saadessaan apua ja tietoa ihminen usein myös kokee velvollisuudekseen vastavuoroisesti auttaa toista osapuolta. Parhaimmillaan verkosto toimii sosiaalisesti tiiviinä yhteisönä, jonka jäsenyyttä arvostetaan ja halutaan kaikin puolin edistää. (Silvennoinen 2008: 48-72.)

Verkostot eivät toimi vain yksisuuntaisena tiedon keräämisenä, vaan nimenomaan tietojen vaihtamisen foorumina. Uuden tiedon luominen edellyttää tiedon jakamista, joka taas mahdollistaa entistä suuremman tietomäärän kasvattamisen verkoston kaikkien jäsenten käyttöön. Henkilöt, jotka ovat valmiita antamaan tietonsa ja kokemuksensa muiden käyttöön, hyötyvät verkostoista eniten. (Silvennoinen 2008: 48-72.)

Verkostoissa tapahtuu huomaamattammekin tietynlaista markkinointia. Kun toimimme erilaisissa verkostoissa, tutustumme eri aloilla ja eri paikoissa työskenteleviin ihmisiin. Yhteistyöllä heidän kanssaan voimme yhdistellä omia ideoitamme muiden ideoihin ja luoda siten uusia, luovia toimintamalleja. Verkostot ovat myös oiva väylä työnhakuun. Läheskään kaikki työpaikat eivät tule julkiseen hakuun, vaan ne täytetään epävirallisista verkostoista saatujen vinkkien ja ehdotusten kautta. (Silvennoinen 2008: 48-72.)

4.2 Viralliset ja epäviralliset verkostot

Virallisiksi verkostoiksi voidaan luokitella valtion toimielimet, kunnalliset toimielimet, rekisteröidyt yhdistykset ja säätiöt, sekä yhtiöiden hallitukset. Niiden toimintaa ohjaavat erilaiset säännökset ja päätökset. Virallisille verkostoille on ominaista niiden pysyvyys sekä toiminnan säännönmukaisuus. Niissä on vakiintuneet yhteistyö- ja tiedonvälityskanavat ja toimintatavat. Epäviralliset verkostot taas toimivat monin tavoin epämuodollisesti ja niillä on hyvin erilaisia tarkoituksia. Epävirallisiksi verkostoiksi voidaan luokitella esimerkiksi harrastuspiirit sekä sähköiset verkostoitumisen muodot, kuten Facebook ja MySpace. (Silvennoinen 2008: 10- 12.)

4.3 Asiantuntijaverkostot

Asiantuntijaverkostoissa jäsenenä oleminen perustuu asiantuntemuksen vaihtamiseen ja lisäämiseen verkostossa tärkeinä pidetyissä asioissa. Asiantuntemus voi olla joko samalta alalta tai jäsenet voivat edustaa hyvinkin eri alojen asiantuntemusta. Ihmisten edustaessa eri aloja yhteistyö voi muodostua hyvin hedelmälliseksi; siinä päästään työskentelemään eri alojen välimaastoissa, ideoita voidaan vapaasti heitellä toisille ja saadaan toinen toisiltaan monenlaisia, hyvinkin erilaisia virikkeitä ajattelulle. (Silvennoinen 2008: 22.)

Asiantuntijaverkosto on jopa välttämätön asiantuntijoiden pysymiselle mukana oman alansa kehityksessä. Sama ihminen voi olla jäsenenä useassakin asiantuntijaverkostossa yhtä aikaa. Toisilla saattaa olla hyvinkin laajat verkostosuhteet, joillain toisilla voi taas olla olemattomat verkostosuhteet, vaikka hänellä itsellään olisi paljon annettavaa ja saatavaa. Verkostoitumisen aste on riippuvainen sekä ihmisen kiinnostumisen kohteista että asemasta, työtehtävästä ja sosiaalisista taidoista. (Silvennoinen 2008: 22-23.)

4.4 Verkostoitumisen haaste johtamiselle

Yhtiöiden ja järjestöjen johtamisesta puhuttaessa on johtaminen yleensä jaoteltu kahteen eri osa-alueeseen. Nämä ovat management, asioiden johtaminen ja leadership, ihmisten johtaminen. Yleisesti ottaen voidaan ajatella leadershipin olevan lähempänä verkostojohtamista kuin management, painottuahan se enemmän työntekijöihin ja sitä kautta heidän välisiin suhteisiin. Leadership eroaa kuitenkin verkostojohtamisesta siten, että sen toiminta rajoittuu vain tiettyyn organisaation joukkoon. Verkostojohtamisessa kohteena voivat olla paljon suuremmat ja epämääräisemmin rajatut ihmisryhmät. Verkosto koostuu epämääräisestä joukosta toimijoita, ja siihen liittyy usein organisaation ulkopuolisten ihmisten ryhmien mukanaolo. Verkostoissa vaihtuvat ihmiset myös useammin, ja siihen liittyy usein satunnaisia toimijoita. (Uusikylä 1999: 61-69.)

Hyvä esimies kannustaa ja ohjaa verkostojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Asian voi ottaa puheeksi esimerkiksi kehityskeskusteluissa, joissa voidaan kartoittaa verkostoja ja niiden roolia työntekijälle ja työlle. Osa työntekijöistä saattaa olla epävarma ja pelokaskin uusien kontaktien luomisen suhteen. Mitä esimies voi tällöin tehdä, on rohkaista ja kannustaa työntekijää omalla esimerkillään uusien suhteiden luomiseen. (Silvennoinen 2008: 113-114.)

Verkostoiden onnistunut johtaminen edellyttää esimieheltä reagoitiherkkyyttä ja nopeutta. Verkoston johtajalta vaaditaan eri tilanteissa ja vaiheissa erilaisia rooleja. Eri roolit ovat Uusikylän mukaan aktivoija, ylläpitäjä, välittäjä, prosessimanageri ja sovittelija. Roolit ovat osin päällekkäisiä, eivätkä sulje toisiaan pois. Siihen, millaisen johtamisroolin valitsee, vaikuttavat jokaisen henkilökohtaiset piirteet sekä verkostokohtaiset ulkoiset tekijät, kuten verkoston laajuus ja toiminnan sisältö. Verkostojohtaja mahdollistaa verkoston muodostamisen ja toimimisen käytännössä ja

huolehtii verkoston jäsenten työmotivaatiosta ja työskentelyilmapiiristä. (Uusikylä 1999: 61-67.)

4.5 Verkostoitumisen ongelmia

Verkostojen kohdalla ongelmaksi voi muodostua toiminnan irtautuminen sille annetuista tavoitteista, jolloin se alkaa toteuttaa epäolennaisia sivutoimintoja. Kyseessä on tällöin verkostojen ohjauksen ja johtamisen ongelmat. Jos nämä sivutoiminnot jatkuvat riittävän pitkään, ne haittaavat huomattavasti toimintaa, ja verkostolle asetetut primääritavoitteet jäävät saavuttamatta. (Uusikylä 1999: 57-61.)

4.6 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yleensä sosiaalisen rakenteen tiettyjä ulottuvuuksia, kuten sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta. Nämä edistävät verkoston jäsenten välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja tehostavat sen myötä yksilöiden tavoitteiden toteutumista. Suomessa sosiaalista pääomaa koskeva keskustelu vilkastui 1990-luvun loppupuolella. (Ruuskanen 2002: 1-3.)

Coleman (1988: 95-125.) erottaa kolme sosiaalisen pääoman muotoa; velvoitteet ja odotukset, vuorovaikutuskanavat sekä sosiaaliset normit. Nämä kolme yhdessä muovaavat toiminnan resurssit, joiden avulla voi saavuttaa päämääränsä. Colemanin ajatus sosiaalisen pääoman kasautumisesta pohjautuu mahdollisimman tiiviiseen sosiaalisten suhteiden verkostoon. Taustalla on ajatus sosiaalisen tuen varmistamisesta; mitä enemmän kontakteja ja sidoksia ihmisellä on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän saa apua ja tukea sitä tarvitessaan.

Putnam (2000: 65-78.) tulkitsee sosiaalisen pääoman yhteisön ominaisuudeksi. Sosiaalisen pääoman muotoja ovat verkostot, normit ja luottamus. Keskeistä Putnamin määrittelemälle sosiaalisen pääoman käsitteelle ovat kansalaishyveet sekä instituutioihin sitoutuva sosiaalinen pääoma.

5 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Sosiaalipedagogiikka pyrkii aktiivisesti uudistamaan yhteiskuntaa. Sillä pyritään vaikuttamaan yhteiskunnan epäkohtiin, auttamaan huono-osaisia ja edistämään hyvinvoinnin oikeudenmukaisuutta. Siinä pyritään tieteellisin keinoin parantamaan yhteiskuntarauhaa, yksilönvapautta ja yhteisvastuullisuutta. Sosiaalipedagogiikassa tutkitaan integraatio-ongelmien syitä ja pyritään ehkäisemään syrjäytymistä. Se uskoo inhimilliseen kasvun mahdollisuuteen ja pyrkii käyttämään sitä hyväksi toimintaperiaatteissaan. Sosiaalipedagogisten toimintaperiaatteiden tavoitteena on lievittää sosiaalisia ongelmia. (Hämäläinen - Kurki 1997:13-15.)

Sosiaalipedagogiikassa otetaan huomioon ylisukupolvelinen näkökulma, jossa ongelmien syitä ja ratkaisuja haetaan sukupolvet ylittävältä alueelta. Sosiaalipedagogiikassa on perhekeskeinen suuntautuminen. Sosiaalipedagogiikka on kasvatusteoria, jossa korostetaan yhteiskunnallisia kytkentöjä, yhteisöllisyyttä ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Sosiaalipedagogiikalla tarkoitetaan kasvatuksellista orientaatiotapaa, jota voidaan käyttää kaikessa ihmistyössä, kun työskennellään ihmisten hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja sosiaalisten ongelmien kanssa. (Hämäläinen-Kurki 1997: 18-20.)

Sosiaalipedagogiikalle tyypillistä on jatkuva kehittyminen. Se pyrkii vastaamaan yhteiskunnan ajankohtaisiin sosiaalisiin muutoksiin ja ongelmiin. Se pyrkii muuttuvassa ympäristössä auttamaan ihmisiä sopeutumaan ympäristöönsä ja vaikuttamaan siihen. (Hämäläinen- Kurki 1997: 33-37.)

5.1 Syrjäytymisen ehkäisy

Sosiaalipedagogiikassa keskeinen periaate on itseapuun auttaminen. Siinä pyritään rohkaisemaan ihmistä vaikuttamaan omiin elinoloihin kehittävästi. Keskeisiä työmuotoja ovat toiminnallisuus, yhteisökasvatus, pedagoginen ryhmätyö sekä yksilö- ja perhekohtainen neuvonta. Työmuodot määräytyvät niiden kohteen mukaan. Tärkeänä pidetään ennaltaehkäisevää työtä. (Hämäläinen- Kurki 1997: 18-20.)

Huono-osaisuus ja syrjäytyminen ovat yhteydessä yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Syrjäytymisen ehkäisy vaatii aina huomion kiinnittämisen yhteiskunnan rakenteisiin ja ihmisen yhteisöllisyyden korostamiseen. Perusihmisyyteen kuuluu

yhteisöllisyys, koska yhteisöjen avulla ihmiset rakentavat omaa identiteettiään sekä ylläpitävät ja parantavat elämänlaatua. Yhteisöjen vuorovaikutussuhteista ihminen saa valmiuksia elämäänsä. (Hämäläinen 1999: 14-15.) Sosiaalipedagogiikka näkee tärkeänä yhteiskuntaelämästä syrjäytyneiden ihmisten sopeuttamisen. (Hämäläinen- Kurki 1997: 126-134.)

Sosiaalipedagogisessa keskustelussa ihmisten arki ja subjektiivisuus ovat tärkeässä roolissa. On tärkeää suunnata huomio siihen realistiseen arkeen missä ihminen elää. Kunnioitetaan luonnollisia suhteita ja voimavaroja ja huomioidaan alueen realistiset rakenteet. Pyritään vahvistamaan ihmisen subjektiivista eli ihmisen itsetietoista toimivuutta. (Hämäläinen- Kurki 1997: 126-134.)

5.2 Osallistaminen

Sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan ihmisen mahdollisuuksia kasvamiseen, persoonallisuuden monipuoliseen kehittämiseen, sosiaalisen identiteetin rakentamiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen sekä elämänhallinnan ja subjektiivisuuden syntyyn. Sosiaalipedagogiikassa korostetaan yhteisöllisyyttä, kansalaisvastuuta ja positiivista identiteetin muodostumista, joten ihmisen ympärillä olevien yhteisöjen tulisi olla korkeatasoisia. (Hämäläinen 1999: 60-67.)

Erilaisin strategioin pyritään edistämään ihmisten elämänlaatua ja ehkäisemään syrjäytymistä. Sosiaalipedagogiikan ydin on kasvattaa ihmisiä elämään yhteisöissä kuitenkin unohtamatta yksilöllistä persoonaa. (Hämäläinen- Kurki 1997: 33-37.)

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa ei ole olemassa mitään omaa menetelmävalikkoa, josta voitaisiin valita sopiva menetelmä. Sosiaalipedagoginen toiminta perustuu siihen, että ihmiset pääsevät itse osallistumaan toiminnan vaiheisiin. (Hämäläinen- Kurki 1997: 48-49.) Yksi sosiaalipedagoginen, osallistumista korostava työmuoto on sosiokulttuurinen innostaminen.

5.2.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisen innostamisen juuret löytyvät Ranskasta. Se syntyi toisen maailmansodan jälkeen (Kurki 2000:11). Sodan aikana unohdutetut demokraattiset

arvot haluttiin elvyttää uudelleen (Hämäläinen - Kurki 1997: 5). Ammattina innostaminen syntyi kuitenkin parikymmentä vuotta myöhemmin (Kurki 2000:11).

Sosiokulttuurinen innostaminen on ammatillista toimintaa, jonka tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta. Sen tavoitteena on edistää kulttuurista osallistamista. Se pyrkii innostamaan ihmisiä kriittiseen ja luovaan toimintaan, jonka tavoitteena on parantaa ihmisen elämisen laatua. Sen tarkoituksena on parantaa yhteisöjen aloitteellisuutta ja osallisuutta. Tavoitteena on saada aikaan kehitystä jokapäiväiseen elämään, aktiivisuuteen ja naapuruuteen. Innostaminen on syrjäytymisen ehkäisykeino. Siinä halutaan saada ihminen aktiiviseksi kansalaiseksi herättämällä ihmisen tietoisuus. (Hämäläinen1999: 72) Innostamisessa on tunnettava todellisuus ennen kuin sitä voi muuttaa. Sitten suunnitellaan toivottu tulevaisuuden tila. Muutokseen tarvitaan perusryhmä ja voimavaroja, kuten sopivia tiloja. Varsinaisten prosessien jälkeen tulee arvioida ryhmän toiminnallisuus. (Hämäläinen- Kurki 1997: 204-208.)

Sosiaalipedagoginen innostaminen voi olla vapaa-ajan toimintoihin ja sosiaaliseen verkostoitumiseen suuntaavaa toimintaa. Sosiaalipedagogisen työn tavoitteena on antaa ihmiselle mahdollisuus kohdata toisia ihmisiä, toteuttaa itseään, kokea itsensä tarpeelliseksi ja etsiä suuntaa itselleen toisten ihmisten kautta. (Hämäläinen:72-79.) Sosiaalipedagogiikassa korostuvia periaatteita ovat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Näiden asioiden ajatellaan olevan ihmiselle luontaisia, perusihmisyyteen liittyviä asioita. (Hämäläinen 1997: 67-68.)

Personalistisen sosiaalipedagogisen yhteistyön katsotaan olevan paljolti sama asia kuin sosiokulttuurinen innostaminen. Personalistisessa sosiaalipedagogisessa yhteistyössä on tärkeää ihmisen kokemuksen dialoginen kohtaaminen. Se ei ole vain yhteen kokoontumista, vaan aitoja sinä-minä vuorovaikutus-suhteita jotka koetaan merkityksellisiksi. Tuetaan niin yksilön persoonan kehittymistä ja vahvistamista kuin yhteisönkin kehittämistä. Innostaminen auttaa yhteisön tietoisuuden heräämiseen ja sitä kautta oman persoonallisen tietoisuuden heräämiseen. Yhteistyön kautta opitaan aitoon kansalaisuuteen. Olennaista on osallistuminen omien tarpeiden määrittelyyn, toiminnan suunnitteluun, toivottujen tulevaisuudenkuvien hahmottamiseen ja toiminnan jatkuvaan arvioimiseen. Ihminen rakentaa viranomaisten sijasta omaa arkipäiväänsä ja suunnittelevat projektit omista tarpeista käsin. Motivaatio osallistumiseen syntyy itselle herkistymisestä, merkityksellisestä toiminnasta ja vapaaehtoisuudesta. Innostaminen

sopii työmuotona juuri tähän aikaan, jossa on syntynyt uudenlaisia sosiaalisia ongelmia. (Kurki 2002: 126-129.)

Yhtenä sosiaalipedagogisena toimialana voidaan nähdä kansalaisuuteen kasvattaminen ja vapaaehtoistyöhön kannustaminen. Kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen tarvitaan kansalaisuuden kulttuurin syntymistä ja poistumista minäkeskeisestä ajattelutavasta. Kansalaisyhteiskunnan kulttuurissa korostetaan kunnioitusta ja yhteistyötä. Sosiokulttuurinen innostaminen auttaa ihmisiä osallistumaan oman ja yhteisöjensä elämän kehittämiseen. (Kurki 2002: 118-119.)

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Lastensuojelun keskusliitto käynnisti vuonna 1993 lasten etua painottavan projektin. Projektin tavoitteena oli selkiinnyttää lapsen etu – käsitteeseen liittyviä tulkintoja. Tavoitteena oli myös edistää alueellista ja moniammatillista yhteistyötä lastensuojelussa. Lasten suojelun toimeenpanoverkostot – tutkimus on osa tätä projektia. Tutkimuksessa tarkasteltiin lastensuojelun tavoitteiden ja kuntien hallintokäytäntöjen välistä todellisuutta. Siinä tutkittiin lastensuojelun toimeenpanoa Keravalla ja Forssassa ja se tehtiin verkostanalyysin avulla. Keravalla lastensuojelu toimii yhdenmetyssä organisaatiossa, Forssassa taas eriytyy. (Uusikylä 1994: 5-10.)

Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida suomalaisen lastensuojelupolitiikan toimeenpanoprosesseja. Se kuvailee lastensuojelun yhteistyöverkostoja ja viranomaisten sekä sidosryhmien asemaa verkostossa. Tutkimus on vertaileva tapaustutkimus. (Uusikylä 1994: 5-10.)

Toimeenpanoverkostojen rakennetta analysoitiin sosiaalisen verkostanalyysin avulla. Tutkimusajanjakso oli noin kaksi viikkoa. Sen aikana tutkittavat lastensuojelun viranomaiset täyttivät päiväkirjalomakkeita lastensuojeluun liittyvistä muista viranomaiskontakteistaan sekä kontakteista lasten huoltajiin. Lomakkeisiin merkittiin, minkä organisaatioiden kanssa oltiin yhteydessä ja mikä yhteydenpidon merkitys oli. Tutkimukseen osallistui Keravalla 67 viranomaista ja Forssassa 54. (Uusikylä 1994: 50-53.)

Keravan lastensuojelulaitoksissa eniten yhteyksiä kohdistui lasten huoltajiin ja toiseksi eniten sosiaalitoimeen. Eri viranomaisten välisissä yhteyksissä tuli ilmi resurssiongelmat, jotka ilmenivät informaatiopulana. Muita yhteistyön ongelmia olivat tietosuojaongelmat sekä toimintatavoissa ilmenneet erot. Lastensuojelun kontaktit olivat Forssassa samantapaisia kuin Keravalla. Forssassa eniten ongelmia yhteistyössä oli aiheuttanut vaihtoehtoisuus. Muita yhteistyötä vaikeuttavia tekijöitä olivat kiire, työpaineet ja erilaiset toimintatavat. Forssassa toimenkuvat olivat selkeät, koska kaikki lastensuojelulliset asiat oli keskitetty vain muutamalle henkilölle. Tämä helpotti lastensuojelun ja muiden yksiköiden tiedonkulkua. Molempien kuntien osalta todettiin verkostomaisen toimeenpanomallin sopivan hyvin ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön, koska näin saadaan suurempi määrä tietoa asiakkaista ja heidän tilanteistaan. Jotta verkostomalli toimisi, se edellyttää toimenkuvajojen selkeyttämistä. Laaja-alaisessa viranomaiskoordinaatiossa eri sektoreiden on tunnettava toistensa työtehtävät ja -tavat. Yhteydenottokynnystä tulisi madaltaa. Vapaaehtoisjärjestöjä voitaisiin hyödyntää informaation lähettäjinä. (Uusikylä 1994: 54-92.)

6.1 Aikaisempi tutkimus avoimista varhaiskasvatuspalveluista

Avoimia varhaiskasvatuspalveluja on tutkittu hyvin vähän valtakunnallisella tasolla. Sosiaalhallitus julkaisi raportin leikkitoiminnan kehittämisestä vuonna 1982, ja siinä oli mukana 130 kuntaa. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan nykytilaa on sivuttu sosiaali- ja terveysministeriön toteuttamissa lasten päivähoiton tilannekatsauksissa vuosina 1997, 2001 ja 2005. Kunnallisella tasolla avoimia varhaiskasvatuspalveluja on kehitetty viime vuosina monessa kunnassa osana perhekeskushankkeita tai -kehittämistyötä. (Alila - Portell 2008.)

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA selvittivät yhdessä avoimen varhaiskasvatuksen nykytilaa ja kehittämistarpeita kesän 2007 aikana. Sosiaali- ja terveysministeriössä selvityksessä saatua tietoa hyödynnetään varhaiskasvatuksen kehittämisessä ja päivähoiton lainsäädännön uudistamisessa. Selvityksen aineistonkeruu toteutettiin internetin välityksellä kyselynä. Lähes jokaisesta Suomen kunnasta (400) pyydettiin yhtä henkilöä tallentamaan kunnan alueella toimivien eri toimijatahojen avoimia varhaiskasvatuspalveluja koskevat tiedot sähköiselle kyselylomakkeelle. (Alila – Portell 2008.)

Kyselyä tehtäessä toiveena esitettiin, että kunnissa kysymysten vastaamiseen paneudutaan ensin yhdessä eri toimijatahojen kanssa ja sovitaan myöhemmin tapaaminen, jossa kysymyksiin löydetään yhteinen vastaus. Vastauslinkki toimitettiin etukäteen tiedoksi vastaajille ja muille palvelujen järjestäjille. Pääosa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä. Joihinkin kysymyksiin vastaaminen edellytti avoimia varhaiskasvatuspalveluja koskevien taustatietojen hankkimista ennen kyselyyn vastaamista. Lopuksi vastaajilla oli vielä mahdollisuus antaa vapaasti palautetta avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin liittyen. Kyselystä rajattiin pääsääntöisesti pois koululaisiin kohdistuva toiminta. (Alila – Portell 2008.)

Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytilaa, määritelmiä ja kehittämistarpeita palvelun järjestäjien näkökulmasta. Se luo edellytykset sille, että tulevaisuudessa voidaan kysyä asiaa enemmän myös toimintaan jo osallistuvilta asiakkailta, niin lapsilta kuin aikuisiltakin, sekä uusilta potentiaalisilta asiakkailta. Tämä toimii edellytyksenä sille, että avoimet varhaiskasvatuspalvelut jatkossa vastaavat yhä enemmän asiakkaiden tarpeita. Siten toimintaa voidaan kehittää eri järjestäjien yhteistyönä asiakkaiden tarpeiden suuntaisesti. (Alila – Portell 2008.)

Selvityksessä nousi esiin, että avoimia varhaiskasvatuspalveluja ei ole tarjolla lähes puolessa Suomen kunnista. Useimmissa kunnissa avoimia palveluita oli kuitenkin tarjolla järjestön tai seurakunnan taholta. Joissakin vastauksissa toteamuksena on, että "avoimia varhaiskasvatuspalveluja ei ole ollut kukaan kehittämässä". Yli puolet vastaajista arvioi avoimia varhaiskasvatuspalveluja olevan tällä hetkellä riittämättömästi. Eniten kehittämistä määrällisten palvelujen lisäksi kaipaavat vastaajien mukaan lainsäädäntö, yhteistyö järjestävien tahojen kesken, lasten ja vanhempien osallisuus ja vaikuttaminen, toiminnan pedagogiikka sekä erityinen tuki. Palvelujen järjestämisessä tarvittaisiin enemmän yhteistä koordinoitua, eli verkostoitumista eri toimijoiden välillä. Usein ongelmana on se, että vaikka yhteistyötä on, toimii jokainen järjestävä taho vain omista lähtökohdistaan. (Alila – Portell 2008.)

7 VARHAISKASVATUS KERAVALLA

Kerava on suhteellisen pieni kaupunki. Siellä asuu 32 000 asukasta. Työpaikat ja palvelut ovat ihmisillä lyhyen matkan päässä. Keravan varhaiskasvatuksen toiminta-

ajatuksena on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa luoda perusta elinikäiselle kasvulle ja oppimiselle tarjoamalla monipuolisia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluja lähipalveluna. Vapaakuntakokeilu on mahdollistanut vuodesta 1997 organisaatiomuutoksen kautta varhaiskasvatuksen ja opetustoimen toimivuuden samassa virastossa, mikä on edesauttanut saumatonta yhteistyötä ja jatkumoa hoivalle, kasvatukselle ja opetukselle. (Keravan kaupunki 2008.)

Kerava on jaettu kolmeen varhaiskasvatusalueeseen, jotka ovat etelä, itä ja keskusta. Varhaiskasvatusmuotoina Keravalla käytetään päiväkotihoidoa, perhepäivähoitoa ja ryhmäpäivähoitoa. 30 % päivähoidosta on yksityistä. Keravalla tarjotaan myös laajaa avointa varhaiskasvatuksen toimintaa leikkikouluineen kotona olevien perheiden arjen tueksi. Koululaisten kerhotoiminta toteutetaan varhaiskasvatuksen ja kolmannen sektorin, kuten seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton, yhteistyönä osana päivähoitoa. (Keravan kaupunki 2008.)

7.1 Varhaiskasvatuspalvelut Keravan kaupungissa

Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä yhteensä noin 2800 lasta. Päiväkodeissa on kunnallisessa puolella 1017 lasta ja yksityisissä päiväkodeissa on 379 lasta. Perhepäivähoidossa on kunnallisessa hoidossa 257 ja yksityisessä hoidossa 128 lasta. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa on kunnallisella puolella 228 ja yksityisellä puolella 96. Kunnallista avointa varhaiskasvatustoimintaa, kuten leikkikouluja, käyttää 97 lasta. Valtakunnallista lastenhoitotukea saavat yhteensä 730 lasta. Kaikkiaan 0-6-vuotiaista varhaiskasvatuspalvelujen piirissä on 96 %. (Keravan kaupunki 2005.)

Päivähoitopaikkojen kysyntä kasvaa jatkuvasti Keravalla ja siihen on pyritty vastaamaan rakentamalla lisätiloja, vuokraamalla tiloja ja ostamalla ostopalveluja. Tarkoituksena on myös laajentaa jo olemassa olevia päiväkoteja. Keravalla pyritään jatkuvasti arvioimaan toimintamuotoja ja rakenteita ja reagoimaan toimintaympäristön muuttuessa. Lasten määrä on kasvussa, mikä johtuu vuosien 2006–2007 väestönkasvusta. Keravalla on myös paljon kasvavia alueita, joihin rakennetaan lapsiperheitä houkuttelevia taloja. Kunnallisia perhepäivähoitajia jää eläkkeelle vuoteen 2012 mennessä kuusitoista, mikä tarkoittaa 64 hoitopaikan vähenemistä. (Keravan kaupunki 2008.)

Hallitusohjelman mukaan päivähoitolakia ollaan uudistamassa siihen suuntaan, että perheille tulisi luoda lisää mahdollisuuksia valita lapsilleen sopivin hoitomuoto. Varhaiskasvatuspalvelujen tulisi olla monimuotoisia ja sisältää osa-aikaisen hoidon mahdollisuus sekä avoimia päiväkoteja ja kerhotoimintaa. (Keravan kaupunki 2008.)

8 AVOIN VARHAISKASVATUS

Leikkitoimintaa tai avointa varhaiskasvatusta järjestävät seurakunnat, kunnat, järjestöt ja yksityiset palvelun tuottajat joko itsenäisesti tai yhteistyönä. Avoimesta varhaiskasvatuksesta on käytetty ainakin 40 vuoden ajan yleisesti nimitystä leikkitoiminta. Leikkitoiminnasta on tällä vuosituhanella alettu kuitenkin käyttää laajemmin yleiskäsitettä avoin varhaiskasvatus. Vuonna 1984 leikkitoiminnan muodot ryhmiteltiin leikkipuistoihin, leikkikerhoihin, leikkivälinelainaamoihin ja avoimiin päiväkoteihin. (Alila - Portell 2008.)

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan määrittely on haastavaa. Yhtenä syynä sen vaikeudelle voidaan pitää eri järjestäjätahojen antamia määritelmiä ja toimintamuotoja. Toimintamuodot ja määritelmät eivät ole yhtenevät valtakunnan tasolla, vaan vaihtelevat alueittain ja kunnittain. Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa on ollut tavoitteena alusta asti paikallisten tarpeiden huomioonottaminen, mikä osaltaan tuo eroja määrittelyihin. Lisäksi avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa erilaisten toimintamuotojen määrä on nykyään suuri ja sitä kautta määrittelemätön. Se aiheuttaa hankaluutta kokonaisuuden hallitsemisen ja toimintamuotojen sisällön määrittelyn suhteen. (Alila - Portell 2008.)

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa Päivähoitoselvityksessä (2005) leikkitoiminnan määrittelyn rinnalla käytetään jo käsitettä avoin varhaiskasvatus. Päivähoitoselvityksen (2005) määritelmä on seuraava:

Leikkitoiminta on kunnan tarjoamaa avointa varhaiskasvatusta. Se tarjoaa toimintamahdollisuuksia ja tukea muun muassa kotona oleville lapsille sekä heidän vanhemmilleen, perhepäivähoitajille ja heidän lapsiryhmilleen sekä pienille koululaisille. (Fräkkilä - Kahiluoto - Kivistö 2006.)

Varttua määrittelee avoimen varhaiskasvatuspalvelun seuraavasti:

Kuntien avoin varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka tarjoaa monimuotoisia palveluja, kuten avoimia päiväkoteja, kerho- ja leikkitoimintaa sekä leikkipuistoja ja perhekerhoja. Palvelumuodot ja niiden nimitykset vaihtelevat kunnittain. Palvelujen yleisenä tavoitteena on tarjota kotihoidossa oleville tai vähän päivähoitoa tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen sosiaalisia kontakteja, monipuolista toimintaa yhdessä muiden lasten ja vanhempien kanssa ja kasvatuksellista tukea. Toiminnan sisällöissä voidaan painottaa esimerkiksi musiikkia, kädentaitoja, ympäristökasvatusta ja liikuntaa. Leikin osuus toiminnassa on keskeinen.(Varttua 2006.)

8.1 Avoin varhaiskasvatus Keravalla

Avointa varhaiskasvatusta on järjestetty Keravalla jo vuodesta 1973 lähtien. Se alkoi leikkipuistotoimintana ja laajeni vuonna 1975 koululaisten kerhotoiminnaksi. Toimintaa ja uusia palvelumuotoja on kehitetty aktiivisesti. Avoin varhaiskasvatus Keravan kaupungissa noudattaa varhaiskasvatuksen valtakunnallisia linjauksia, päivähoitolain ja asetuksen tavoitteita ja linjauksia. Avoin varhaiskasvatus on tärkeässä osassa myös Keravan omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Kaikki palvelut paitsi leikkikoulutoiminta ja koululaisten kerhotoiminta on maksutonta. (Keravan kaupunki 2005.)

Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on lasten ja perheiden hyvinvoinnin lisääntyminen sekä verkostoitumisen ja yhteisöllisyyden lisääntyminen. Sillä halutaan kannustaa vastuunottamiseen lähiympäristöstä ja lähimmäisistä. Tavoitteena on verkostoituminen niin lähimmäisten kuin toimijoidenkin välillä. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen toivotaan myös ehkäisevän syrjäytymistä. Tavoitteena on hyödyntää moniammatillinen osaaminen saattamalla ammattitaito palvelujen piiriin ja tavoitteena on ammattilaisten kulkeminen vanhempien rinnalla tukemassa. Lähipalveluperiaatteen mukaisesti leikkikoulutarjonta on osa lähipäiväkotien tarjontaa. Avoimessa varhaiskasvatuksessa tapahtuva vuorovaikutus mahdollistaa verkostoitumisen. Se edistää perheiden hyvinvointia ja yhteisvastuun ottamista. Kaupungin lisäksi avoimen varhaiskasvatuksen palveluja tuottavat Keravalla seurakunta

sekä Mannerheimin lastensuojeluliitto. Tavoitteena on jatkaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa monipuolisten ja tasavertaisten palvelujen aikaansaamiseksi. (Keravan kaupunki 2005.)

Keravan kaupungissa kaikkien toimijoiden, eli Mannerheimin lastensuojeluliiton, Keravan seurakunnan ja Keravan kaupungin järjestämät avoimet varhaiskasvatuspalvelut on koottu yhteen esitteeseen. Esitteestä löytyy toimipaikkojen ja yhteys henkilöiden tiedot. Sen tarkoituksena on ollut helpottaa asiakkaiden tiedon saantia. (Koskinen 2009.)

8.2 Keravan kaupungin tarjoamat avoimet varhaiskasvatuspalvelut

Toimintakeskukset on tarkoitettu lähinnä kotona oleville lapsiperheille. Ne ovat paikkoja, joissa perheen vanhemmat ja lapset voivat tavata toisiaan ja viihtyä. Keskuksissa on monenlaista toimintaa, kuten leikkipuistotoimintaa, muksukerhotoimintaa, avoimia keskustelupiirejä, maksutonta parkkitoimintaa, pihakahvilatoimintaa, tapahtumia, teemaviikkoja, asiakkaiden omaehtoista toimintaa ja perhepiiritoimintaa. Keskuksset ovat myös alueen asukkaiden, yhdistyksien ja järjestöjen kokoontumispaikka. (Keravan kaupunki 2009.)

Perhepiiritoimintaa järjestetään Untolan toimintakeskuksessa joka tiistai. Sinne vanhemmat voivat tulla lastensa kanssa ja siellä he tapaavat vertaisiaan sekä ammattihenkilökuntaa. Tämä oli yksi haastattelupaikoistamme.

Leikkikoulutoiminta on maksullista 3-5-vuotiaille suunnattua toimintaa ja se pohjautuu päivähoidon varhaiskasvatustavoitteisiin. Leikkikoulutoiminnasta vastaa kasvatustalon koulutuksen saanut henkilöstö. (Keravan kaupunki 2009.)

Leikkipuistoissa on maksutonta ohjattua leikkitoimintaa ja ulkoparkkitoimintaa. Asukaspuistoja voivat perheet käyttää vapaasti. Asukaspuistoissa on taukotilat, joissa on leluvarasto, vesipiste ja vessa. Näistä tiloista vastaavat 2-4 avainvastuuvanhempaa yhdessä vakituisten käyttäjien kanssa. Keravalla on yhteensä viisi asukaspuistoa. (Keravan kaupunki 2009.)

8.3 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto on kaikille avoin, riippumaton kansalaisjärjestö. Se on Suomen suurin lastensuojelujärjestö. Liitossa on 92 000 jäsentä ja 565 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksiä tukee 13 piirijärjestöä. Liiton ylin päättävä elin on 38 jäsenen liittovaltuusto. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton tunnuslause on ”Jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja onnelliseen lapsuuteen” ja se työskentelee tämän oikeuden toteuttamiseksi yhteistyössä monien eri tahojen kanssa. Sen tavoitteena on lisätä lapsuuden arvostusta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa, sekä tuoda lapsen näkökulmaa päätöksentekoon. Se toimii lasten, nuorten ja lapsiperheiden oikeuksien ja etujen hyväksi. Mannerheimin lastensuojeluliiton tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä tasapainoisiksi ihmisiksi ja parantaa lapsiperheiden hyvinvointia tarjoamalla vertaistukea ja luomalla osallistumismahdollisuuksia. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton päämääränä on vanhemmuuden ja yhteisen kasvatustyön arvostuksen lisääminen. Se haluaa lisätä myös vapaaehtoistyön, toisen auttamisen, välittämisen ja yhteisen vastuun kantamisen arvostusta. Mannerheimin lastensuojeluliiton arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys, suvaitsevuus ja ilo. Liiton toimintatapa pohjaa ammattilaisten ja vapaaehtoisten kumppanuuteen ja se tekee yhteistyötä koti- ja ulkomaisten järjestöjen, yhteisöjen ja verkostojen kanssa. Liiton keskustoimisto on yhteyksissä ministeriöihin, viranomaisiin ja järjestöihin. Piirit ja paikallisyhdistykset pitävät yhteyttä paikallisiin tahoihin. Mannerheimin lastensuojeluliiton yhtenä tehtävänä on edistää erilaisia yhteistyö- ja keskustelufoorumeja. Paikallisyhdistykset tarjoavat kaikille mahdollisuuden osallistua toimintaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005.)

Mannerheimin lastensuojeluliitto tuo yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksen tekoon ajankohtaista tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden asemasta ja tarpeista. Tämä tieto saadaan paikallisyhdistyksiltä ja se koostuu arjen tuntemuksesta, lasten, nuorten ja vanhempien kuulemisesta sekä yhteistyöverkostojen tutkimus- ja kehittämisosaamisesta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005.)

8.3.1 Keravan paikallisyhdistys

MLL-Kerava on toiminut 75 vuotta ja siihen kuuluu 500 jäsentä. Paikallisyhdistyksen hallitus kokoontuu kerran kuussa. Keravan yhdistys tarjoaa lastenhoitajien välityspalvelua tilapäiseen hoitotarpeeseen, perhekahvilatoimintaa, vuoropäiväkotihoitoa sekä englanninkielistä päivähoitoa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2009a.)

Keravalla toimii Perhekahvila Muksukartano. Siellä on lapsilla ja aikuisilla mahdollisuus tutustua uusiin, samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin. Kahviloissa käy välillä asiantuntija-alustajia tai vierailijoita. Muksukartano on avoinna keskiviikkoisin kello 9-12 ja torstaisin kello 10-13. Kuukauden ensimmäisenä torstaina klo 11-12 kokoontuu äitivauva-ryhmä. Toinen perhekahvila aloitti toimintansa 7.1 Ahjon koulun toimintakeskuksessa. Ahjon perhekahvila on avoinna keskiviikkoisin klo 10-11.30 välisenä aikana. Kolmas perhekahvila avataan maaliskuun aikana Saviolle. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2009b.) Kävimme Muksukartanossa haastattelemassa asiakkaita.

8.4 Seurakunta

Seurakuntien järjestämä varhaiskasvatustoiminta perustuu kirkon varhaiskasvatuksen perusteisiin, joissa painotetaan kristillistä kasvatusta. Kirkon lapsityön yleistavoitteena on pyrkimys lapsen kokonaisehityksen tukemiseen ja kodeissa tapahtuvan kristillisen kasvatuksen vahvistaminen. Yhteistyö lapsen perheen kanssa on tärkeää. Seurakuntien varhaiskasvatus on monimuotoista; aikuinen ja lapsi pääsee viettämään aikaa yhdessä perhekerhossa, aikuinen–lapsi-kerhossa ja avoimessa kerhossa. Päiväkerhotoiminta on hoidollista, kasvatuksellista ja diakonista. Seurakunta järjestää myös pyhäkoulua sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa, joiden tavoitteena on tarjota lapselle huolenpitoa ja turvaa. (Alila - Portell 2008.)

Keravan seurakunnan tavoitteena on kulkea ihmisen rinnalla apuna eri elämäntilanteissa. Keravan seurakunta tarjoaa lapsille monenlaista toimintaa, kuten iltapäiväkerhoja, pyhäkouluja, perhekerhoja, päiväkerhoja ja kesäkerhoja. Iltapäiväkerhot on suunnattu 1-2- luokkalaisille. (Keravan seurakunta 2009.)

Pyhäkoulu on tarkoitettu neljä vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille ja varhaisnuorille. Se on ilmaista toimintaa. Pyhäkoulu on lasten oma jumalanpalvelus, jossa kuunnellaan Raamatun kertomuksia, lauletaan, rukoillaan, askarrellaan, leikitään ja tehdään retkiä. Pyhäkoulut kokoontuvat syyskuun puolesta välistä toukokuun alkuun aina sunnuntaisin seurakuntakeskuksen päiväkerhotalolla. Vanhempi voi viedä lapsensa pyhäkouluun esimerkiksi kirkkomessun ajaksi. (Keravan seurakunta 2009.)

Avoimet perhekerhot toimivat kolmessa eri osoitteessa, kolme kertaa viikossa. Toiminta on maksutonta. Kerhossa on lyhyt alkuhartaus ja kahvi- ja mehutarjoilu. Kerhossa voi askarrella, piirtää, laulaa tai vaikka leikkiä. Avoimissa päiväkerhoissa ohjelmaa järjestävät lastenohjaajat. (Keravan seurakunta 2009.) Kävimme Ahjossa seurakunnan perhekerhossa haastattelemassa vanhempia.

Päiväkerhot on tarkoitettu 3-6-vuotiaille. Kerho kokoontuu 1-2 kertaa viikossa. Päiväkerhot ovat maksullisia. Kerhot kestävät kolme tuntia. Päiväkerhoja järjestetään viidessä eri paikassa. Kerhoissa leikitään, lauletaan, askarrellaan, kuunnellaan satuja, syödään eväitä. Siellä myös opetellaan olemaan ryhmässä ja hiljennytään lyhyisiin hartauksiin. Siellä keskustellaan elämän asioista ja tutustutaan Lasten Raamattuun. Ohjaajina toimivat ammattitaitoiset lastenohjaajat. Kesäkerhot ovat tarkoitettu ensisijaisesti vuosina 2000 ja 2001 syntyneille lapsille. Siellä tehdään muun muassa erilaisia retkiä. (Keravan seurakunta 2009.)

9 ESISELVITYKSEN TOTEUTUS

Aloitimme esiselvityksen tutustumalla Keravan avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteisiin. Niihin ja valitsemiimme teorioihin pohjaten kartoitimme aiheet, joista halusimme esiselvityksellä kerätä tietoa. Laadimme teemojen pohjata kysymykset, jotka lähetimme ARVO - hankkeen yhteyshenkilölle tarkastettavaksi. Hänen toiveet ja Keravan kaupungin tavoitteet huomioon ottaen valmistuivat lopulliset viisitoista kysymystämme. Anoinme tutkimuslupaa Keravan kaupungin päivähoito-osastolta, Mannerheimin lastensuojeluliiton Keravan paikallisyhdistykseltä sekä Keravan seurakunnalta.

Valitsimme tiedonkeruumenetelmäksemme puolistrukturoidun haastattelun. Valitsimme menetelmän, koska koimme itse paikan päälle menemällä saavamme vastausprosentin mahdollisimman korkeaksi. Lisäksi tämä mahdollisti vanhempien vapauden vastata omin sanoin kaikille samoihin kysymyksiin. Halusimme jättää myös meille mahdollisuuden selventää kysymyksiä, mikäli vastaajat tarvitsivat tarkennusta.

Testasimme haastattelukysymyksemme yhteisen ystävämme kautta tavoittamallamme henkilöllä, joka oli aiemmin ollut kotiäitinä lasten ollessa pienempiä. Toisen koehaastattelun suoritimme Maarian siskon kaverilla, joka on kotiäitinä tällä hetkellä. Koimme tärkeäksi testata lomaketta henkilöillä, joille kysytyt asiat ovat – tai ovat lähimenneisyydessä olleet – arkipäivää. Emme kuitenkaan halunneet esihaastatella liian tuttuja ihmisiä, sillä silloin emme olisi saaneet selville, ovatko kysymyksemme ymmärrettäviä myös täysin vieraiden ihmisten mielestä. Yhtä kysymyksistämme muutimme vielä ymmärrettävämpään muotoon esihaastatteluiden jälkeen.

Toteutimme haastattelun kolmen eri palveluntarjoajan järjestämässä tilaisuudessa. Ensimmäinen oli Keravan seurakunnan avoin perhekerho, toinen Keravan kaupungin Untolan toimintakeskuksen perhepiiri ja kolmas oli Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvila. Toteutimme haastattelun kolmessa eri paikassa, koska halusimme selvittää eroavatko eri palveluntarjoajien asiakkaiden kokemukset toisistaan. Tätä kautta saimme selville, onko verkostoituminen onnistunut näiden tahojen välillä. Haastattelukohteeksemme valitsimme palveluiden käyttäjät, eli vanhemmat, koska halusimme saada selville heidän kokemuksiaan ja toiveitaan avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Toteutimme haastattelut seurakunnan avoimessa perhekerhossa 12.3.2009, Untolan perhekerhossa 17.3.2009 ja Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvilassa 18.3.2009. Haastattelutilaisuudet noudattivat samanlaista kaavaa jokaisella kerralla. Ensin esittelimme itsemme ja kerroimme opinnäytetyöstämme, sekä siihen liittyvästä haastattelusta. Kerroimme, että haastatteleminen kaikki halukkaat ja käytämme haastattelussa apuna nauhuria. Kerroimme myös, että nauhat tulevat ainoastaan meidän käyttöömme, ja ne hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Toteutimme haastattelut muun toiminnan ohessa erillisessä, rauhallisessa tilassa, johon vastaajat yksitellen tulivat. Jokaisesta eri toiminnanjärjestäjän paikasta vapaaehtoiseksi ilmoittautui kuusi haastateltavaa. Olimme tyytyväisiä jokaisessa paikassa

haastateltavien määrään, haastattelusta kieltäytyjiä ei montaa mukaan mahtunutkaan. Nauhurin avulla varmistimme sen, että puolistrukturoidun haastattelun omin sanoin kerrotut vastaukset tulivat kokonaisuudessaan talteen. Käsin kirjoittaessa olisi osista vastauksista saattanut jäädä tietoa kirjaamatta.

9.1 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa kohdettaan kokonaisvaltaisesti sekä selittää tutkittavien näkökulmia, näkemyksiä tai kokemusmaailmoja. Analyysi on luonteeltaan aineistolähtöistä ja siinä pyritään pääsemään yksityiseltä tasolta yleisemmälle tasolle hajottamalla aineisto käsitteellisiksi osiksi ja järjestelemällä se uuteen muotoon tieteellisiksi johtopäätöksiksi. (Kiviniemi 2001: 68; Metsämuuronen 2006: 122.)

Haastattelunauhakasetit litteroimme litterointilaitteen avulla. Litteroitua aineistoa kertyi 41 sivua. Kirjasimme vastaukset sanasta sanaan, juuri kuten vastaajat asian ilmaisivat. Kirjasimme vain sanotun, emme mitään ylimääräistä kuten taukoja tai naurahduksia, koska haastattelumme tarkoituksena oli kerätä tietoa asiakkaiden tiedoista, mielipiteistä ja toiveista. Olennaista vastauksissa olivat sanat, ei se, miten ne sanottiin.

Litteroinnin jälkeen pohdimme yhdessä, millainen analyysimenetelmä olisi sopivin aineistoamme ajatellen. Aineistomme ja tutkimusongelmamme luonteen vuoksi koimme määrällisen tekstianalyysin sopivan aineiston analysointiin parhaiten. Koodasimme haastattelumateriaalin pääasiassa teorialähtöisesti, ja kävimme kysymys kysymykseltä aineiston yhdessä läpi. Käytyämme aineiston läpi, sieltä nousi joitakin teemoja aineistolähtöisesti, ja otimme ne tutkimukseemme mukaan. Laskimme, kuinka monta vastausta oli tullut missäkin kohdassa, ja tilastoimme näin aineistomme. Käytimme eri värejä eri toiminnanjärjestäjien asiakkaiden vastauksissa. Nidoimme myös heidän vastauksensa eri nippuihin, jotta erottelu ja vastausten erillään pitäminen olisi helpompaa. Koodaamiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa, vaan jokainen voi koodata aineiston parhaaksi näkemällään tavalla. Aineistoa voi koodata yli- tai alleviivaamalla tai käyttämällä eri värejä ja merkkejä. (Saaranen-Kauppinen – Puusniekka 2006.)

Kävimme aineiston tällä tavoin kokonaan läpi. Joidenkin kysymysten kohdalla jouduimme palaamaan uudelleen koodausvaiheeseen, koska huomasimme saavamme enemmän tietoa vastauksista koodaamalla vastaukset eri tavalla. Pidimme koko

prosessin ajan seurakunnan, Mannerheimin lastensuojeluliiton sekä kaupungin toimintakeskuksen asiakkaiden vastaukset erillään, koska olennaista tutkimuksessamme oli mahdollisten eroavaisuuksien löytäminen ja pohtiminen. Tällä tavoin saimme tietoa siitä, ovatko eri palveluntarjoajien asiakkaiden toiveet ja mielipiteet yhtenevät, vai ilmeneekö vastauksissa huomattavia eroavaisuuksia. Kysymyksemme pohjautuivat valitsemiimme teorioihin, ja niiden pohjalta muodostimme neljä eri teemaa, 1) palvelujen käyttäminen, 2) tuen saamisen kokemus ja tarve, 3) toimintaan vaikuttamisen mahdollisuus sekä 4) tiedon saanti.

9.2 Tutkimuksen eettisyys

Ennen tutkimuksen aineiston keräämisen aloittamista haimme tutkimuslupaa Keravan kaupungin varhaiskasvatusosastolta, Mannerheimin lastensuojeluliiton Keravan paikallisyhdistykseltä sekä Keravan seurakunnalta. Lähetimme sähköpostilla lupahakemukset jokaiseen paikkaan, ja saimme luvat Mannerheimin lastensuojeluliitolta sekä seurakunnalta sähköpostitse. Keravan varhaiskasvatusosasto lähetti tutkimusluvan postitse. Lupasimme toimittaa valmiin opinnäytetyömme kaikille tutkimuksessa mukana oleville tahoille.

Eettisyyttä tarkasteltaessa nauhoittavien ja tallentavien laitteiden käyttö tulee ottaa huomioon. Niiden käytöstä haastattelutilanteessa tulee mainita etukäteen. (Kuula 2006: 106.) Esittelimme aluksi itsemme kaikissa haastattelupaikoissa, ja kerroimme esittelyn yhteydessä käyttävämmme haastatteluissa nauhuria. Halusimme kertoa sen heti haastateltaville, jotta heille jäisi aikaa pohtia, haluavatko osallistua haastatteluun, jossa käytetään nauhuria. Painotimme vastaajien anonymiutta. Kerroimme myös hävittävämmme nauhat tutkimuksen valmistuttua. Haastattelutilanteessa pidimme nauhurin esillä pöydällä jo senkin takia, jotta saamme äänen selkeämmin nauhalle, mutta myös siksi, ettei salaa nauhoittamista pääse tapahtumaan. Osa vanhemmista saapui paikalle vasta esittäytymisemme jälkeen, emmekä voineet olla varmoja, ovatko he kuulleet nauhurin käytöstä muilta vastaajilta. Vältimme kuitenkin kiinnittämästä liian suurta huomiota nauhuriin, ettei vastaajia alkaisi jännittämään sen käyttö.

Haastateltavien anonymisuojaaja lisäsi se, että jätimme haastattelustamme pois taustatietoja koskevat kysymykset, koska mielestämme ne ovat epäolennaisia tutkimusongelmamme kannalta. Edes me emme tieneet haastateltaviemme

henkilöllisyyttä, minkä uskomme lisänsen vastaajien tunnetta anonyymiudesta ja sitä kautta luottamusta meihin.

10 TUTKIMUSTULOKSET

Kerromme tutkimustulokset pääsääntöisesti sen mukaan, kenen järjestämän palvelun asiakkaista on kyse. Tällä tavoin pääsemme vertailemaan eri palvelunjärjestäjien asiakkaiden vastauksia ja niistä nousevia mielipiteitä ja ajatuksia. Jokaisessa paikassa vastaajia oli kuusi.

10.1 Palvelujen käyttäminen

Seurakunnan asiakkaiden palvelujen käyttämisen useus oli tasaisen hajanainen. Kaksi vastaajista käytti vain seurakunnan palveluja ja neljä vastaajista sanoivat käyttävänsä muitakin kuin seurakunnan palveluja. Kaikki olivat sitä mieltä, että palveluja on tarpeeksi usein. Yksi vastaajista vastasi palvelujen olevan tarpeeksi useasti, mutta kaipasi pidempää aukioloaika. Viisi vastanneista oli tyytyväisiä palveluiden ajankohtaan. Yksi kaipaisi palveluja iltapäivällä. Puolet vastaajista koki tämänhetkiset palvelut riittävinä. Loput toivoivat erilaista ohjelmaa kerhoihin kuten musiikki- ja liikuntahetkiä kerhoihin. Yksi vastaajista toivoi pidempää toimintaa päivittäin viisivuotiaille.

Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaista viisi kuudesta käytti palveluja korkeintaan kerran viikossa. Vastaajat käyttivät tasaisen hajanaisesti kaikkia palvelunjärjestäjien palveluja. Suurin osa oli tyytyväinen palvelujen useuteen. Vain yksi olisi halunnut palveluja järjestettävän useammin. Tämä olisi kaivannut palveluja lähemmäksi omalle asuinalueelleen. Palveluiden ajankohtaa piti kolme vastaajaa sopivana. Kaksi vastaajista olisi halunnut enemmän toimintaa iltapäivälle. Yksi toivoi toiminnan alkavan aikaisemmin aamulla. Puolet vastaajista koki, että erilaisia palveluja on kattavasti. Yksi toivoi leikkipuistoihin henkilökuntaa. Toivottiin myös enemmän ohjattua toimintaa ja iltapäiväkerhoja

Keravan kaupungin asiakkaista neljä kuudesta käytti palveluja kerran viikossa. Asiakkaista vain yksi käytti muitakin palveluja kuin kaupungin. Puolet vastaajista kertoi

kaipaavansa palveluja järjestettävä useammin. Palvelujen ajankohta on sopiva, ainoastaan yksi asiakkaista haluaisi toimintaa iltapäivällä. Keravan kaupungin asiakkaista puolet oli tyytyväisiä toiminnan kattavuuteen. Puolet kertoi kaipaavansa jotain uutta palvelumuotoa, kuten puistoruokailua kesäisin, vapaata sisäleikkiä ja ruotsinkielistä toimintaa.

10.2 Tuen saamisen kokemus ja tarve

Seurakunnan asiakkaista kaksi kokee kaipaavansa ammatillista tukea työntekijöiltä. Vaikka kysyimme nimenomaan ammatillisen tuen tarpeesta, neljä kuudesta kertoi tässä kohtaa kaipaavansa ammatillisen tuen sijaan vertaistukea. Vertaistukea korostettiin nimenomaan jaksamisen kannalta tärkeänä. Puolet vastaajista tuntee, ettei avointen varhaiskasvatuspalveluiden olemassaolo ole vaikuttanut päätökseen jäädä kotiin, mutta kaikki olivat sitä mieltä, että ne auttavat kotona lapsiaan hoitavia vanhempia jaksamaan.

Mannerheimin lastensuojeluliiton kaikki vastaajat sanoivat, etteivät kaipaakaan ammatillista tukea työntekijöiltä. Puolet heistä mainitsi vertaistuen olevan tärkeää. Neljä vastaajista kertoi, ettei palveluiden olemassaolo vaikuta päätökseen jäädä kotiin. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että palvelut auttavat jaksamaan, mutta yksi sanoi, etteivät tämänhetkiset palvelut siihen riittä ja toivoi lisää palveluja omalle asuinalueelleen.

Keravan kaupungin asiakkaista puolet koki tarvitsevänsä tukea kasvatuskysymyksissä ammatilliselta henkilökunnalta. Puolet vastaajista on sitä mieltä että palvelujen olemassa olo on vaikuttanut kotiin jäämisen päätökseen. Kaikki tunsivat palveluiden tukevan kotona jaksamista.

10.3 Toimintaan vaikuttamisen mahdollisuus

Seurakunnan vastaajista neljä kuudesta kokee pääsevänsä vaikuttamaan toiminnan sisältöön. Kukaan ei kokenut pääsevänsä vaikuttamaan toiminnan ajankohtaan. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että he eivät edes halunneet ajankohtaan vaikuttaa.

Mannerheimin lastensuojeluliiton vastaajista viisi kuudesta koki pääsevänsä vaikuttamaan toiminnan sisältöön. Puolet koki pääsevänsä vaikuttamaan myös toiminnan ajankohtaan. Puolet eivät olleet halukkaita vaikuttamaan.

Kaupungin asiakkaista neljä kuudesta koki pääsevänsä vaikuttamaan toiminnan sisältöön. He mainitsivat suunnittelevansa syksyisin vanhempien ja työntekijöiden kanssa yhdessä toimintaa. Vain yksi koki, ettei pääse vaikuttamaan toiminnan sisältöön. Toiminnan ajankohtaan koki pääsevänsä vaikuttamaan vain yksi vastaajista. Vastauksissa tuli esiin, että talossa järjestettävä muu toiminta rajoittaa avoimen varhaiskasvatustoiminnan järjestämistä.

10.4 Tiedon saanti

Seurakunnan asiakkaista useimmat kertoivat saaneensa tietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista lehdistä tai vertaisten kautta. Tietoa oli saatu myös kaupan ilmoitustaululta. Vain yksi vastaajista oli saanut tiedon internetistä. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että tieto ei ole helposti saatavilla, loput vastaajista olivat sitä mieltä, että tiedon saanti on helppoa. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että internetistä on vaikea löytää tietoa. Myös neuvolasta avoimia varhaiskasvatuspalveluita koskevan tiedon saannin mainittiin olevan vaikeaa. Neljä vastaajista oli sitä mieltä, että tietoa on riittävästi saatavilla.

Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaat saavat eniten tietoa palveluista internetistä ja vertaisilta. Tietoa oli saatu myös lehdistä, kaupan ilmoitustaululta sekä seurakunnalta suoraan oman lapsen kastetilaisuudessa. Kaksi vastaajista piti tiedon hankkimista vaikeana. Yksi vastaajista mainitsi kaupungin järjestämistä palveluista olevan niukasti tietoa saatavilla. Avoin päivähoito-termin mainittiin olevan vieras asiakkaille, jolloin tiedon haku internetistä vaikeutuu, koska tiedot löytyvät tällä termillä kaupungin sivuilta. Kahden vastaajan mielestä tietoa on liian vähän saatavilla. Ongelmana tiedon saannille mainittiin muun muassa internetissä oleva vanha, päivittämätön tieto. Mannerheimin lastensuojeluliiton tapahtumista mainittiin olevan hyvin tietoa saatavilla.

Kaupungin asiakkaat olivat saaneet tietoa pääasiassa vertaisilta, lehdistä ja internetistä. Yksi vastaajista kertoi saaneensa tietoa kaupan ilmoitustaululta sekä neuvolasta. Kaikkien vastaajien mielestä tiedon saanti oli helppoa tai melko helppoa, jos vain jaksaa nähdä vaivaa sen eteen. Kaksi vastaajista koki tietoa olevan liian vähän saatavilla.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Verkostoitumisen tavoitteena on asiakaspalvelun laadun parantaminen tuomalla toimintaan eri organisaatioiden osaamista (Silvennoinen 2008: 5-9.). Seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaat ovat pääosin tyytyväisiä siihen, kuinka usein palveluja järjestetään. Kaupungin palvelujen asiakkaista taas puolet toteaa palveluita olevan liian harvoin. Kuitenkin kaupungin palveluiden asiakkaista ainoastaan yksi kertoo käyttävänsä jonkun muun palvelun tarjoajan järjestämää toimintaa kuin kaupungin. Johtopäätöksenä voimme todeta, että kaupungin asiakkailla ei ole riittävästi tietoa muista palveluista, tai he eivät mielellään käytä muiden järjestämiä palveluja. Syynä voi olla myös seurakunnan järjestämän toiminnan uskonnollisuus, jota yksi vastaajista kertoi vierastavansa.

Hallitusohjelman mukaan päivähoitolakia ollaan uudistamassa siihen suuntaan, että perheille tulisi luoda lisää mahdollisuuksia valita lapsilleen sopivin hoitomuoto. Varhaiskasvatuspalvelujen tulisi olla monimuotoisia ja sisältää osa-aikaisen hoidon mahdollisuuden sekä avoimia päiväkoteja ja kerhotoimintaa. Toiminnan ajankohta tulisi ajoittaa siten, että ne palvelevat mahdollisimman monen asiakkaan tarpeita. (Keravan kaupunki 2008.) Pääsääntöisesti Keravalla ollaan tyytyväisiä aamupäivällä tapahtuvaan toimintaan. Osa asiakkaista toivoo palveluja eri aikaan, kuin mitä nyt on tarjolla perheen erilaisen päivärytmin vuoksi. Noin 22 % kaikista vastaajista toivoi aamupäivätoiminnan lisäksi iltapäivälle toimintaa, ja yksi vastaajista jopa aikaisemmin aamulla. Johtopäätöksenä toteammekin, että palveluja suunnitellessa tulisi ottaa entistä paremmin huomioon perheiden erilaiset päivärytmit, eikä tarjota toimintaa ainoastaan aamupäivisin vai siitä syystä, koska siihen on totuttu.

Puolet kaikista vastaajista toivoi monipuolisempaa palvelutarjontaa. Esimerkkeinä mainittiin muun muassa ohjattua toimintaa, musiikki- ja liikuntahetkiä, puistoihin ruokailua sekä henkilökuntaa hoitamaan lapsia, vapaata sisäleikkiä ja ruotsinkielistä toimintaa. Johtopäätökseksemme tästä on, että toiminnan suunnittelussa tulee ottaa huomioon asiakkailta tulevat uudet ehdotukset, sillä kysyntää monipuolisemmalle toiminnalle on.

Sosiaalipedagogiikassa korostetaan yhteisöllisyyttä ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Näiden asioiden nähdään myötävaikuttavan ihmisten hyvinvointiin ja elämänhallintaan (Hämäläinen - Kurki 1997: 18-20.). Avoimet varhaiskasvatuspalvelut mahdollistavat

vanhempien vertaistuen saamisen. Vaikka emme olleet valinneet tutkimukseemme yhtään vertaistukea koskevaa kysymystä, useat vastaajat toivat silti esiin vertaistuen merkitystä arjessa jaksamiseen. Huomiota herättävää oli, että seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaista keskimäärin yli puolet mainitsi vertaistuen tärkeyden, kun taas kaupungin asiakkaista ainoastaan yksi mainitsi sen. Huomion arvoista on, että emme ole haastattelussamme edes kysyneet vertaistuen merkityksestä mitään, joten emme voi tehdä tästä suoranaista johtopäätöstä. Voihan olla, ettei vastaajille ole tullut mieleen mainita asiasta mitään. Kaupungin asiakkaat kertovat kaipaavansa kuitenkin ammatillista tukea huomattavasti enemmän kuin muiden palveluiden asiakkaat. Kaupungin palveluiden käyttäjille ammatillisen henkilökunnan läsnäolo ja tuki avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa on tärkeämpää kuin muille. Osa seurakunnan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton vastaajista kertoivat saavansa ammatillisen tuen tarvitessaan neuvolasta tai muista foorumeista. Tämän tuloksen johtopäätöksenä voimme todeta, että Keravan kaupungin järjestämässä toiminnassa tulisi olla ammattitaitoista henkilökuntaa mukana, ja heidän kanssaan tulisi olla mahdollisuus keskustella tarvittaessa.

Sosiaalipedagoginen toiminta on ennen kaikkea ihmisen arkipäivään osallistumista ja niissä asioissa tukemista, joissa ihminen tarvitsee tukea (Kurki 2005). Keravan kaupungin avoimien varhaiskasvatuspalvelujen tavoitteena on tarjota tukea lapsiperheiden arkeen ja auttaa vanhempia jaksamaan paremmin kotona (Keravan kaupunki 2009). Lähes kaikki vastaajat (94 %) ovat sitä mieltä, että avoimet varhaiskasvatuspalvelut auttavat jaksamaan elämäntilanteessa, jossa lapset ovat kotona vanhempien hoidossa. Johtopäätöksenä toteamme, ettei avoimen varhaiskasvatustoiminnan merkitystä vanhempaa voimauttavana tekijänä tule missään vaiheessa aliarvioida. Tämä tulee muistaa palveluja kehittäessä ja uudistaessa.

Sosiokulttuurisen innostamisen tarkoituksena on parantaa yhteisöjen aloitteellisuutta ja osallisuutta. Tavoitteena on aktivoida ihmiset kehittämään jokapäiväistä elämäänsä. (Hämäläinen- Kurki 1997: 204-208.) Olennaista on osallistuminen omien tarpeiden määrittelyyn, toiminnan suunnitteluun, toivottujen tulevaisuudenkuvien hahmottamiseen ja toiminnan jatkuvaan arvioimiseen. Ihminen rakentaa viranomaisten sijasta omaa arkipäiväänsä ja suunnittelevat projektit omista tarpeista käsin. Motivaatio osallistumiseen syntyy itselle herkistymisestä, merkityksellisestä toiminnasta ja vapaaehtoisuudesta. (Hämäläinen - Kurki 1997: 126-129.) Pääsääntöisesti vastaajat

kokevat pääsevänsä vaikuttamaan toiminnan sisältöön, mutta ei niinkään ajankohtaan. Useassa vastauksessa korostuu se, etteivät vastaajat ole yrittäneetkään vaikuttaa, eivätkä koe olevansa tarpeeksi kiinnostuneita ja innostuneita vaikuttamaan niihin. Pohtimisen arvoista onkin se, kuinka motivoida asiakkaat innostumaan vaikuttamisesta omaan toimintaan. Jotkut vastaajista kertovat tyytyvänsä siihen, mitä tarjolla on, ja sovittavansa muut päivän toiminnot sen mukaan. Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaista huomattavasti suurempi osa koki pääsevänsä vaikuttamaan sekä toiminnan sisältöön että ajankohtaan. Tämä selittyy varmasti sillä, että perhekahvilatoiminta on aktiivisten käyttäjien varassa; se muodostuu heidän toiminnastaan. Johtopäätöksenä näemme, että motivaatiota vaikuttamiseen tulee lisätä eri keinoin, jotta asiakkaat pääsisivät vaikuttamaan enemmän toiminnan sisältöön ja ajankohtaan. Toinen johtopäätöksemme asiasta on, että asiakkaiden käyttöön tarvitaan enemmän erilaiseen toimintaan soveltuvia ja vapaita tiloja. Tällä hetkellä käytössä olevat tilat ovat muina aikoina varattuja. Jotta toiminta olisi monipuolisempaa ja mahdollistuisi eri aikoina, tulisi palvelujen käyttäjiä osallistaa ja motivoida ottamaan niiden toiminnasta vastuuta.

Pääosin vastaajat kokivat tiedon saannin olevan helppoa ja riittävää. Puolet mainitsee tiedonhankintaväyläkseen vertaisryhmän. Tällöin korostuu verkoston tärkeys tiedon hankinnassa. Tärkeää on varmistaa, ettei tiedotus ole pelkästään verkostojen varassa. Esimerkiksi juuri paikkakunnalle muuttaneen perheen tiedonsaanti tulee varmistaa jollain toisella tavalla kuin verkostoilla. Internetistä kertoo saaneensa tietoa pääasiassa vain Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaat, mutta hekin ovat tyytyväisiä ainoastaan omien sivujensa tarjoamaan tietoon. Tiedon saantia internetistä vaikeuttaa se, ettei sivuja päivitetä tarpeeksi usein, sekä se, että tiedot ovat tuntemattomamman termin takana, eikä niitä osata etsiä sieltä. Johtopäätöksenä toteamme, että Keravan kaupungin sivustoja olisikin hyvä yksinkertaistaa ja selkeyttää, ja niiden päivittämiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Lähes puolet vastaajista mainitsee lehtien olevan tärkeä väylä tiedon saannille. Kaikilla ei ole välttämättä internetiä käytössään, joten toisenlaiset informaatiokanavat ovat tärkeitä. Johtopäätöksemme on, että lehtien ja ilmaisjakelun merkitystä palveluista tiedottamisessa ei tule unohtaa.

Esite, jossa kaikkien eri organisaatioiden järjestämät palvelut on koottu yhteen, ei ole ilmeisesti löytänyt tietään asiakkaille saakka. Kukaan vastaajista ei maininnut kyseistä

lehtistä kysyessämme tiedonsaantiväyliä. Johtopäätöksenä toteamme, että esitteen tehokkaampi levittäminen olisikin tärkeää, jotta se hyödyttäisi sekä asiakkaita että palvelun järjestäjiä. Harva mainitsee saaneensa tietoa neuvolastakaan. Pohtimisen arvoista onkin, voisiko esimerkiksi neuvolasta käsin tai jotain muuta väylää kautta jakaa esitettä kohderyhmälle.

12 OPINNÄYTETYÖN LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yksiselitteisiä ohjeita (Tuomi - Sarajärvi 2003: 135). Luotettavuus jaetaan kahteen eri osa-alueeseen, reliabiliteettiin ja validiteettiin. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. Jos tutkimus on reliaabeli, pitäisi samoilla tutkimusmenetelmillä selvittää samankaltaisia asioita. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimusraportin johdonmukaisuus ja tutkijan antama tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta ja sen kaikista vaiheista. (Tuomi - Sarajärvi 2003: 135.) Opinnäytetyömme luotettavuutta lisää jokaisen vaiheen tarkka ja rehellinen raportointi. Olemme kertoneet selkeästi aineiston analyysivaiheen luokittelun synnyille perustelut.

Validiteetti tarkoittaa sitä, onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mikä oli tarkoituskin. (Metsämuuronen 2006: 56.) Esihaastatteluiden avulla varmistimme sen, että kysymykset olivat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Kiinnitimme huomiota haastattelukysymyksiin, jotta ne olisivat mahdollisimman yksinkertaisia ja tarkoituksen mukaisia. Näin haastateltavat vastasivat juuri siihen asiaan, mitä kysyimme, ja saimme tarvittavan tiedon heiltä.

Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti hyväksyttävämpiä vastauksia. Esimerkiksi haastateltava haluaa esiintyä hyvänä ja tietäväisenä kansalaisena tai haluaa vaieta ongelmista. (Hirsjärvi – Remes - Sajavaara 2008: 201.) Kysymyksemme eivät olleet arkaluontoisia, emmekä usko haastateltavien arkailleen vastauksissaan, vaikka istuimme saman pöydän ääressä. Kerroimme haastateltaville työmme tarkoituksen ja sen, että haluamme kysyä mielipidettä nimenomaan asiakkailta itseltään, joten uskomme heidän olleen motivoituneita kertomaan omat mielipiteensä tutkimustamme varten.

Häiriötekijät pyrittiin minimoimaan, mutta niiltä ei täysin vältytty. Valitsimme haastattelutilaksi rauhallisen, eristyksessä muulta toiminnalta olevan tilan poistaaksemme ylimääräiset häiriötekijät. Suurella osalla oli oma lapsi mukana, koska lapset eivät halunneet irrottautua vanhemmastaan haastattelun ajaksi. Emme nähneet sen vaikuttavan vanhempien vastauksiin, koska aiheemme ei ollut arkaluontoinen. Lapsi saattoi kuitenkin ajoittain viedä vanhemman huomion pois haastattelusta, jolloin keskittyminen kysymyksiin oli ajoittain heikompaa. Toistimme kuitenkin kysymyksen tarvittaessa, joten vanhemmille oli mahdollisuus vastata kaikkiin kysymyksiin.

Opinnäytetyömme luotettavuutta lisää myös se, että olemme tehneet työn jokaisen vaiheen yhdessä. Tämä on mahdollistanut kahden eri näkökulman yhdistämisen, mikä lisää työmme objektiivisuutta.

13 POHDINTA

Tutkimuksemme päätarkoituksena oli selvittää, mitä keravalaiset vanhemmat odottavat avoimilta varhaiskasvatuspalveluilta. Lähestyimme aihetta vertailemalla eri palvelun tarjoajien asiakkaiden kokemuksia. Vanhempien kokemusten kautta tavoitteenamme oli saada selville eri palvelun järjestäjien verkostoitumisen onnistuminen.

Saamamme tulokset kertovat avointen varhaiskasvatuspalvelujen asiakkaiden olevan pääosin tyytyväisiä järjestettyyn toimintaan. Palvelujen ajankohtaan oltiin pääosin tyytyväisiä, mutta vastauksista nousi esiin toive toiminnan ajankohtien monipuolistamisesta. Erityisesti iltapäivällä tapahtuvaa toimintaa toivottiin aamupäivätoiminnan rinnalle.

Tuloksista käy ilmi, että asiakkaiden vaikuttamismahdollisuuksia palvelujen sisältöön ja ajankohtaan tulee lisätä. Tämän myötä he motivoituisivat itse osallistumaan toiminnan suunnitteluun. Ihmisen päästessä vaikuttamaan toimintaan, se tekee toiminnasta yksilölle merkityksellisempää. Toiminnan ollessa merkityksellistä yksilölle, se vahvistaa hänen persoonan kehitystä. (Kurki 2002: 126-129.)

Keravan kaupungin asiakkaat kokivat tärkeäksi ammatillisen tuen, kun taas Mannerheimin lastensuojeluliiton asiakkaat painottivat vertaistuen merkitystä.

Vertaistuen merkitys korostui vastauksissa paljon, vaikka emme kysyneet asiasta mitään. Nimenomaan Mannerheimin lastensuojeluliiton ja seurakunnan asiakkaat painottivat sen merkitystä. Kaupungin asiakkaat toivoivat palveluilta myös ammatillista tukea. Vertaistuen merkitys vanhemmille on hyvin suuri, mutta ammatillisen tuen merkitystä ei saa toiminnassa unohtaa. Avoimien varhaiskasvatuspalvelujen merkitys on suuri elämäntilanteessa, jossa lapset ovat kotona vanhempien hoidossa.

Tuloksista tuli esiin, että avoimista varhaiskasvatuspalveluista tiedottamisessa on puutteita. Keravan kaupungin internet-sivut olivat liian monimutkaiset eikä siellä olevaa tietoa päivitetä tarpeeksi usein. Tiedottamista varten tehty esite ei ole saavuttanut kohderyhmäänsä. Tärkeimmät tiedonsaantiväylät olivat vertaisryhmät ja lehdet.

Opinnäytetyömme aihe tuntui aluksi hyvin laajalta. Ongelmia tuottivat aiheen rajausta sekä tutkimusongelman tarkentaminen. Lähtiessämme työskentelemään opinnäytetyömme parissa painotimme aluksi verkostotyötä ja verkostoitumista paljon enemmän. Huomasimme sen rajaavan kuitenkin vanhempien näkemysten osuutta tutkimuksessamme, ja halusimme pohjata työmme nimenomaan asiakkaiden näkemyksiin. Emme saaneet muodostettua työstämme selkeää kokonaisuutta painottaessamme verkostoitumisen onnistumista, joten päädyimme vertailemaan eri palvelunkäyttäjien asiakkaiden näkemyksiä avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Opinnäytetyömme tulokset eivät ole otoksen pienuudesta johtuen yleistettävissä valtakunnallisella tasolla, mutta jotain suuntaa ne voivat kunnallisella tasolla kertoa asiakkaiden toiveista. Toimipisteet, joissa haastattelun suoritimme, saavat hyödyllistä tietoa asiakkaidensa toiveista, ja näissä toimipisteissä tulosten voidaan katsoa olevan yleistettävissä. Keravan kaupungin toiminnan järjestäjät saivat tutkimuksemme myötä tietoa asiakkaidensa tyytyväisyydestä palveluihin. Tutkimustiedon avulla he voivat kehittää palveluitaan ja niistä tiedottamista. Tutkimustiedon myötä palvelunjärjestäjät voivat kehittää uusia palveluja, jotka vastaavat vielä paremmin ja monipuolisemmin käyttäjien tarpeita. Keravan kaupunki sai tutkimuksemme myötä tiedon siitä, etteivät internet-sivut ole ajan tasalla tietoa sieltä haettaessa. He pystyvät muokkaamaan sivustojaan toiveiden mukaisesti. Toivomme myös, että tuloksemme motivoi Keravan kaupunkia kehittämään uusia tapoja palvelut yhdistävän esitteen levittämiseen. Käytännössä esitettä voisi jakaa esimerkiksi neuvolasta käsin, postitse tai muuta sopivaa väylää pitkin.

Saman tutkimuksen olisi voinut toteuttaa laajemmassa mittakaavassa, mikäli olisi käytetty kvantitatiivisia kyselylomakkeita. Suurempi otos olisi antanut vielä yleistettävämmän kuvan Keravan avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Tämä voisikin olla varteenotettava vaihtoehto jatkotutkimukselle. Toivomme, että tämän esiselvityksen antamaa tietoa käytetään pohjana mahdolliselle laajemmalle kyselylle.

LÄHTEET

- Alila, Kirsi – Portell, Tuija 2008: Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 14. Verkkodokumentti. <http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7740.pdf>. Luettu 1.2.2008.
- Coleman, James S. 1988. Social Capital in the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology. Vol 94.
- Eskola, Jari – Suoranta Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Färkkilä N., Kahiluoto T. & Kivistö M. 2006. Lasten päivähoidon tilannekatsaus syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:16.
- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2008: Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 13.-14. osin uudistettu painos.
- Hämäläinen, Juha - Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Keravan kaupunki 2005: Keravan varhaiskasvatussuunnitelma. Kasvatus- ja opetusvirasto. Verkkodokumentti. <http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/paivah_kvan_varhkasvsuunn.pdf>. Luettu 10.2.2009.
- Keravan kaupunki 2008: Keravan päivähoiton alueanalyysi. Kasvatus- ja opetusvirasto. Verkkodokumentti. <http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/paivah_alueanalyysi.pdf>. Luettu 8.2.2009.
- Keravan kaupunki 2009: Yleistietoa avoimesta varhaiskasvatuksesta. Verkkodokumentti. <http://www.kerava.fi/paivahoito_avoinph.asp>. Luettu 9.2.2009.
- Keravan seurakunta 2009: Lapset. Verkkodokumentti. <<http://www.keravanseurakunta.fi/lapsityo.asp>>. Luettu 12.2.2009.
- Kiviniemi, Kari 2001: Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, Juhani – Valli, Raine (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koskinen, Hannele 2009. Päiväkoti Aarre, Kerava. Suullinen tiedonanto. 14.1.2009.
- Kurki, Leena 2002. Persoona ja yhteisö. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy.
- Kuula, Arja 2006: Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

- Lapsuuden arvokas arki – ARVO 2008: Arviointisuunnitelma.
<http://www.socialkompetens.fi/ep/tiedostot/arvo_arviointisuunnitelma271008.pdf>. Luettu 20.2.2009.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005: Tietoa MLL:sta. Verkkodokumentti.
<<http://www.mll.fi/mll/>>. Luettu 12.2.2009.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2009a: Mannerheimin lastensuojeluliiton Keravan yhdistys ry. Verkkodokumentti. <<http://www.mll-kerava.fi/>>. Luettu 12.2.2009.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2009b: Mannerheimin lastensuojeluliiton Keravan yhdistys ry. Verkkodokumentti. <<http://www.mll-kerava.fi/perhekahvila.asp>>. Luettu 12.2.2009.
- Metsämuuronen, Jari 2006 (toim.): Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pohjola, Anneli 1999: Moniammatillinen asiantuntijuus. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.): Verkostoituvaa asiakastyötä. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Putnam, Robert D. 2000. Bowling Alone: America's Declining Social Capital. Journal of Democracy. Vol. 6. Nro 1.
- Ranne, Kaarina 2002: Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turku: Painosalama Oy.
- Ruuskanen, Petri (toim.) 2002: Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saaranen-Kauppinen, Anita – Puusniekka Anna 2006: KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Verkkodokumentti. Päivitetty 19.3.2008.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html> Luettu 30.3.2009.
- Silvennoinen, Markku 2008. Löydä aarteesi – verkostoidu! Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2003: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Uusikylä, Petri 1994: Lastensuojelun toimeenpanoverkostot. Tutkimus yhteistyön rakenteista ja merkityksestä kuntien lastensuojelutyössä. Pieksämäki: RT-Kirjapaino.
- Uusikylä, Petri 1999: Verkosto valintana. Teoksessa Virtanen, Päivi (toim.): Verkostoituvaa asiakastyötä. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Varttua 2006: Kuntien avoin varhaiskasvatus. Verkkodokumentti. Päivitetty 3.5.2007.
<http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut/avoin_vaka/kunnat/kuntien_avoin_varhaiskasvatus.htm>. Luettu 1.2.2009.

KYSYMYKSET

- Kuinka usein käytät avoimen varhaiskasvatuksen palveluja?
- Kenen järjestämiä palveluja käytät?
- Onko palveluja tarpeeksi usein?
- Onko palveluja oikeaan aikaan?
- Kaipaako kasvatukseen ja kasvatuskysymyksiin tukea työntekijöiltä?
- Oletko saanut mielestäsi tarpeeksi tukea kasvatuskysymyksissä työntekijöiltä?
- Oletko kaivannut Keravalle jotain tiettyä avointa varhaiskasvatustoimintaa, jota ei vielä järjestetä?
- Koetko itse pääseväsi vaikuttamaan toiminnan sisältöön?
- Koetko itse pääseväsi vaikuttamaan toiminnan ajankohtaan?
- Ovatko avoimen varhaiskasvatuksen palvelut vaikuttaneet päätökseesi jäädä kotiin hoitamaan lapsia?
- Koetko avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden auttavan sinua jaksamaan paremmin lasten kanssa ja kotona olossa?
- Mitä varhaiskasvatuspalveluja tiedät Keravalla olevan?
- Mistä olet saanut tietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista?
- Onko tiedonsaanti helppoa?
- Onko tietoa riittävästi saatavilla?

Hei!

Olemme Metropolia Ammattikorkeakoulun viimeisen vuoden opiskelijoita ja olemme tekemässä opinnäytetyötä Keravan avoimen päivähoiton tarpeesta ja kehittämisestä.

Olemme olleet yhteydessä päiväkotia Aarteen johtajaan Hannele Koskiseen opinnäytetyömme tiimoilta. Olemme kartoittamassa opinnäytetyössämme Keravan kunnan, seurakunnan ja MLL:n järjestämiä avoimia päivähoitopalveluita. Pyrimme selvittämään, kuinka hyvin tarjonta vastaa kysyntää, mihin suuntaan palveluita tulisi kehittää ja miten hyvin verkostotyö eri tahojen välillä toimii.

Teemme tutkimuksen palvelujen käyttäjille, eli pääasiassa kotona lasten kanssa oleville vanhemmille. Tarvitsemme luvan haastattelun suorittamiseen avoimen päivähoiton paikoilla.

Ystävällisin terveisin,

Maaria Poukka
maaria.poukka@metropolia.fi

Liisa Schneider
liisa.schneider@metropolia.fi